

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ПОЛТАВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА ІМЕНІ ЮРІЯ КОНДРАТЮКА»**

**КАФЕДРА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ,
АДМІНІСТРУВАННЯ ТА ПРАВА**

Кваліфікаційна робота

на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти

на тему:

**«ЗДІЙСНЕННЯ ДЕРЖАВНОГО ГІРНИЧОГО НАГЛЯДУ ТА
КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ (НА ПРИКЛАДІ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖПРАЦІ
У ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ)»**

Виконала:

студентка групи 1м ДС спеціальності
281 «Публічне управління та
адміністрування»

_____ Валентина ЗЛОЧЕВСЬКА

Науковий керівник:

доктор наук з державного
управління, професор

_____ Микола ЛАХИЖА

Полтава – 2021 рік

Бібліографічний опис та анотація дипломної магістерської роботи

Бібліографічний опис: Злочевська Валентина Єфремівна. Здійснення державного гірничого нагляду та контролю в Україні (на прикладі Управління Держпраці у Полтавській області).

Спеціальність: 281 «Публічне управління та адміністрування». Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка. Кафедра публічного управління, адміністрування та права.

Науковий керівник: Лахижа Микола Іванович - доктор наук з державного управління, професор. м. Полтава. 2021 рік.

Зміст роботи: робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

Анотація. У роботі визначено систему стратегічних завдань, скерованих на додержання підприємствами, установами організаціями та громадянами вимог законодавства, правил і норм щодо ведення робіт, пов'язаних з геологічним вивченням надр, їх використанням та охороною, а також переробкою мінеральної сировини та проведенням дієвого гірничого нагляду та контролю зі сторони уповноважених органів держави.

Охарактеризовано нормативно-правове забезпечення у сфері правовідносин користування та охорони надр, зазначені можливі зміни та доповнення в законодавство про надра. Розглянуті можливості адаптації вимог законодавства України в сфері користування надрами до стандартів зазначених в законодавствах країн Європейського Союзу.

Ключові слова: система стратегічних завдань, дотримання підприємствами, установами і громадянами встановленого порядку користування надрами, нормативно-правове забезпечення, законодавство про надра

ЗАВДАННЯ

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ТА НОРМАТИВНО – ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗДІЙСНЕННЯ ГІРНИЧОГО НАГЛЯДУ ТА КОНТРОЛЮ.....	12
1.1. Теоретичні аспекти здійснення гірничого нагляду та контролю за видами користування надрами	12
1.2. Правові основи гірничого законодавства України	22
1.3. Нормативно–правове забезпечення в сфері надрокористування провідних країн Європейського Союзу	31
РОЗДІЛ 2. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ТА ПРАКТИКА ОРГАНІЗАЦІЇ РОБОТИ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОГО ГІРНИЧОГО НАГЛЯДУ ТА КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ.....	45
2.1. Статус та функції органів Державного гірничого нагляду та контролю України	45
2.2. Вузлові напрями діяльності Управління Держпраці у Полтавській області у сфері державного гірничого нагляду та контролю	60
2.3. Специфіка організації діяльності у сфері надрокористування та гірничого нагляду в країнах Європейського Союзу.....	84
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ТА МЕХАНІЗМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗДІЙСНЕННЯ ДЕРЖАВНОГО ГІРНИЧОГО НАГЛЯДУ ТА КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ.....	89
3.1. Напрями оптимізації правового забезпечення державного гірничого нагляду та контролю в Україні.....	89
3.2. Механізми вдосконалення природоохоронного законодавства в Україні з урахуванням кращого європейського досвіду.....	96
3.3. Напрями, механізми та інструменти вдосконалення діяльності органів публічного управління у Полтавській області у сфері державного гірничого нагляду та контролю	103

ВИСНОВКИ.....	114
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	118
ДОДАТКИ.....	126
Додаток А. Наукова праця автора за темою дипломної магістерської роботи.....	127

ВСТУП

Глибока економічна криза, що триває в Україні протягом тривалого періоду, крім зовнішніх чинників, викликана також і відсутністю ефективних економічних та політичних реформ. Однією з характерних рис національної економіки є неефективне регуляторне середовище, яке вимагає створення нової регуляторної системи, адекватної вимогам часу.

Актуальною темою сьогодення є також забезпечення нагальних потреб національної економіки у мінеральних ресурсах за рахунок збільшення власного видобутку корисних копалин, та сприяння розвитку її експортного потенціалу.

Законом України від 21 квітня 2011 року № 3268-VI затверджена «Загальнодержавна програма розвитку мінерально-сировинної бази України на період до 2030 року», розроблена з метою забезпечення потреб національної економіки у мінеральних ресурсах за рахунок власного видобутку, зменшення залежності України від імпорту мінеральних ресурсів та збільшення експортного потенціалу країни за рахунок власного видобутку корисних копалин, що мають великий попит на світовому ринку.

Україна є державою з унікальною мінерально-сировинною базою. В надрах нашої країни виявлено майже 20 тис. родовищ і проявів 117 видів корисних копалин, з яких 8290 родовищ і 1110 об'єктів обліку за 98 видами мінеральної сировини мають промислове значення і обліковуються в державному балансі запасів корисних копалин, 3349 родовищ розробляється.

За результатами геологорозвідувальних робіт, проведених на протязі останніх років, був виявлений ряд нових промислових родовища нафти, газу, металічних та неметалічних корисних копалин і забезпечення розвіданими запасами підприємств паливно-енергетичного комплексу, металургійного, гірничо-хімічного, будівельного, тощо [84].

Розробку родовищ здійснює понад дві тисячі гірничодобувних, збагачувальних і переробних підприємств України.

Розробка мінерально-сировинного комплексу забезпечує вагому частку валового національного продукту. З видобутком і використанням корисних копалин пов'язано 48 відсотків промислового потенціалу країни і до 20 відсотків її трудових ресурсів. Ці показники наближаються до показників розвинутих країн з потужною гірничодобувною промисловістю, де зосереджено від 20 до 40 відсотків загальних інвестицій та до 20 відсотків трудових ресурсів.

Враховуючи тенденції у збільшенні використання корисних копалин основні проблемні питання задоволення на належному рівні потреб економіки в мінерально-сировинних ресурсах пов'язуються з такими факторами:

- цінність і невідновлюваність природних мінеральних ресурсів зумовлюють необхідність їх раціонального та ощадливого використання.

- інтенсивні методи видобутку, переробки і споживання корисних копалин на основі новітніх досягнень науки і техніки є невід'ємною складовою частиною загальносвітової технічної революції;

За останні 10-20 років в світі спостерігається тенденція до беззастережного видобутку і переробки найбагатших руд більшості видів мінеральної сировини.

У розрахунку на душу населення їх споживання повільно, але невпинно зростає, і ця тенденція, за оцінками фахівців, збережеться у найближчі десятиріччя.

В «Кодексі України про надра» від 27 липня 1994 року № 132/94-ВР зазначається, що надра - це частина земної кори, що розташована під поверхнею суші та дном водоймищ і простягається до глибин, доступних для геологічного вивчення та освоєння.

Основним завданням «Кодексу України про надра» є регулювання гірничих відносин з метою забезпечення раціонального, комплексного використання надр для задоволення потреб у мінеральній сировині та інших потреб суспільного виробництва, охорони надр, гарантування при користуванні надрами безпеки людей, майна та навколишнього природного середовища, а

також охорона прав і законних інтересів підприємств, установ, організацій та громадян.

Для дотримання всіма міністерствами, комітетами, підприємствами, установами і громадянами встановленого порядку користування надрами створена система заходів, яка покладена на Державний гірничий нагляд, який охоплює виконання вимог з охорони надр, з безпечного ведення робіт, пов'язаних з використанням надр, з попередження і усунення їх шкідливого впливу на населення, навколишнє природне середовище, будови і споруди, з дотримання підприємствами по видобуванню корисних копалин встановленого порядку, обліку запасів корисних копалин, а також інших правил і норм законодавства про надра.

Гірничий нагляд здійснюється Державною службою України з питань праці. В «Положенні про Державну службу України з питань праці», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 11.02.2015 № 96, зазначається, що Державна служба України з питань праці (Держпраці) являється центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства, і який реалізує державну політику у сферах промислової безпеки, охорони праці, гігієни праці, поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення, здійснення державного гірничого нагляду.

Наказом Міністерства соціальної політики країни від 27.03.2015 № 340 Про затвердження «Положення про територіальні органи Державної служби України з питань праці» визначено, що Головні Управління (Управління) Державної служби України з питань праці в області (Управління Держпраці в Полтавській області) є територіальним органом Державної служби України з питань праці, що їй підпорядковується.

Голова Полтавської обласної державної адміністрації координує діяльність Управління Держпраці в Полтавській області, сприяє йому у виконанні покладених на нього завдань.

Повноваження Управління Держпраці поширюються на всю територію Полтавської області, у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, указами Президента України та постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, актами Кабінету Міністрів України, нормативно-правовими актами Міністра соціальної політики, іншими актами законодавства України, а також завданнями Управління Держпраці є реалізація державної політики у сферах промислової безпеки, охорони праці, гігієни праці, поводження з вибуховими матеріалами, здійснення державного гірничого нагляду.

Разом з тим, незважаючи на досвід здійснення державного гірничого нагляду та контролю в Україні на часі вжиття нових заходів необхідних для вдосконалення системи державного нагляду за додержанням суб'єктами господарювання гірничого законодавства та законодавства про надра, забезпечення плановості та прозорості заходів державного нагляду, підвищення рівня відповідальності інспекторського складу, забезпечення єдиного підходу до планування заходів державного нагляду.

В процесі розвитку виробництва виникає необхідність регламентації порядку проведення планових та позапланових перевірок; визначення актуалізованого переліку основних питань, які підлягають перевірці, питань у сфері державного гірничого нагляду, що погоджуються Держпраці, а також перелік дозвільних та технічних документів, які надаються Держпраці.

Метою та завданням поставленим перед роботою являється пошук стратегічних напрямків та мотивацій скерованих на додержання підприємствами, установами організаціями та громадянами вимог законодавства, правил і норм щодо ведення робіт, пов'язаних з геологічним вивченням надр, їх використанням та охороною, а також переробкою мінеральної сировини з одної сторони та проведенням дієвого гірничого нагляду та контролю зі сторони уповноважених органів держави без застосуванню тиску на підприємства.

Для досягнення зазначеної мети були поставлені наступні *завдання*:

- розглянути теоретичні аспекти здійснення гірничого нагляду та контролю за видами користування надрами;
- з'ясувати стан гірничого законодавства України;
- розкрити практику організації роботи органів гірничого нагляду та контролю в Україні;
- показати специфіку організації діяльності у сфері надрокористування та гірничого нагляду в країнах Європейського Союзу
- проаналізувати роботу Управління Держпраці у Полтавській області в сфері управління гірничим наглядом;
- розробити методи та напрями вирішення проблем, існуючих в сфері гірничого та контролю.

Об'єкт дослідження – суспільні відносини у сфері користування та охорони надр.

Предмет дослідження – здійснення державного гірничого нагляду та контролю в Україні (на прикладі Управління Держпраці у Полтавській області).

Методи дослідження – у процесі виконання дипломної кваліфікаційної було проведено системний аналіз законів, нормативно-правових актів та проектів документів в сфері користування та охорони надр, що застосовуються при здійсненні гірничого нагляду та контролю в Україні та у Полтавській області.

Було застосовано такі методи дослідження: системного аналізу (для відображення чинного стану природоохоронного законодавства України, під час аналізу діяльності здійснення гірничого нагляду), статистичний, графічний, табличний, середніх та відносних величин (для вивчення, групування та наочного відображення даних, а також у процесі аналізу діяльності Управління Держпраці), діалектичний метод, синтез та індукція (у процесі окреслення стратегічних векторів реалізації механізмів формування та розвитку мінерально-сировинної бази України і формулювання висновків роботи).

Практична значимість - показує можливість застосування отриманих у процесі дослідження результатів на практиці та підтверджується довідкою впровадження (приклад: додаток Д).

Отримані в процесі досліджень результати на практиці використані в роботі фахівцями служби гірничого нагляду Управління Держпраці у Полтавській області. Окремі теоретичні положення магістерської роботи опубліковано у збірнику матеріалів VIII Всеукраїнської науково-практичної інтпернет-конференції за міжнародною участю «Організаційно-правові аспекти публічного управління в Україні» від 29 квітня 2021 року.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ТА НОРМАТИВНО – ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗДІЙСНЕННЯ ГІРНИЧОГО НАГЛЯДУ ТА КОНТРОЛЮ

1.1. Теоретичні аспекти здійснення гірничого нагляду та контролю за видами користування надрами.

Управління у галузі охорони та використання надр є способом організації діяльності відповідних органів з метою забезпечення виконання правових норм гірничого законодавства і впорядкування суспільних відносин у зазначеній галузі. Воно характеризується наявністю суб'єктів, об'єктів управління, а також управлінських функцій зазначено підручнику Екологічно право України [28].

Основним завданням покладеним на державне управління в сфері надрокористування є забезпечення розвитку мінерально-сировинної бази України, її раціонального використання і охорони надр, а також нагляд за додержанням підприємствами, установами, організаціями та громадянами актів законодавства, правил і норм щодо ведення робіт, пов'язаних з геологічним вивченням надр, їх використанням та охороною, а також використанням і переробкою мінеральної сировини [73].

Відповідно до ст. 11 Кодексу України про надра [35] Державне управління у галузі геологічного вивчення, використання і охорони надр здійснюють Кабінет Міністрів України, Міністерство охорони навколишнього природного середовища України, спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з геологічного вивчення та забезпечення раціонального використання надр, Державний комітет України по нагляду за охороною праці, Рада Міністрів Республіки Крим, інші державні органи, місцеві Ради народних депутатів і органи виконавчої влади на місцях відповідно до законодавства України.

Управління у галузі охорони та використання надр є способом організації діяльності відповідних державних органів з метою забезпечення виконання

правових норм гірничого законодавства і впорядкування суспільних відносин у зазначеній галузі.

До прикладу в розвинутих європейських країнах методи управління мінерально-сировинним сектором економіки визначаються необхідністю суспільства в врегулювання відносин, пов'язаних з доступом до корисних копалин, і впливають з розподілу прав власності на надра.

Ознаками управління в організації геологічного вивчення, раціонального використання надр для задоволення потреб у мінеральній сировині та інших потреб господарського комплексу, охорони надр в їх тісному взаємозв'язку з іншими природними об'єктами, забезпечення безпеки робіт при проведенні робіт з користування надрами, а також охорони прав та свобод підприємств, організацій, установ і громадян являється наявність суб'єктів, об'єктів управління, а також управлінських функцій [76].

Завданнями, покладеними на органи державного управління в сфері надрокористування є забезпечення економіки України ресурсами відповідної якості та в необхідних кількостях, отриманими внаслідок видобутку корисних копалин.

Перед органами державного управління постають завдання по визначенню обсягів видобування основних видів корисних копалин на поточний період і на перспективу, які мають відображення в державному обліку корисних копалин, яке здійснює ДНВП «Геоінформ України».

Обов'язковим завданням стоїть питання забезпечення розвитку видобувних підприємств, робота над створенням резерву ділянок корисних копалин, для цього створено «Інвестиційний атлас надрокористувача» – один із елементів загальної урядової політики open door policy (політики відкритих дверей), яка налаштована на залучення інвесторів, у тому числі й іноземних, для розвитку ресурсного потенціалу України.

Обов'язковим завданням являється встановлення стандартів (норм, правил) у галузі геологічного вивчення, використання і охорони надр,

безпечного ведення робіт, пов'язаних з користуванням надр, основні методи яких зазначено в (Таблиця 1.1)

Таблиця 1.1

Основні методи управління надрокористування

№ з/п	Методи	Шляхи досягнення
1	Пряме адміністративно-правове регулювання	Пов'язане з впливом державних органів управління на надрокористувачів (суб'єктів господарювання) через нормативно-правові, адміністративні та контролюючі заходи та пряме регламентування.
2	Економічне регулювання	В повному обсязі сплата обов'язкових платежів (податків) за користування надрами до Державного бюджету згідно з чинним законодавством
3	Ринкові механізми регулювання відносин	через транзакції, що здійснюються з гірничодобувним майном
4	Змішані механізми регулювання	що поєднують перші три підходу, - продаж державою на торгах права надрокористування (проведення аукціонів), надання права розробки родовищ на умовах угоди про розподіл продукції та ін.

Указом президента України «Про управління в галузі використання і охорони надр України» № 287/92 із змінами від 15.09.98 № 1019/98 [73] з ціллю розмежування функцій щодо управління в галузі використання і охорони надр між органами державної виконавчої влади України вперше в незалежній

Україні були створені органи та визначено розподіл обов'язків і функцій щодо управління і охороною надр.

І хоча на сьогодні відповідний указ чинний, є необхідність в корегуванні вищезазначеного документа, внаслідок зміни назв державних установ, зазначених в указі, виникненню іншого ставлення до корисних копалин, які видобуваються, та зміни обов'язків покладених на державні органи.

Хочу, зазначити що відповідні розбіжності корегуються Положеннями, про створення відповідного державного органу, які корегуються, відповідно до змін законодавства і відповідають вимогам

Органи державного управління в галузі використання та охорони надр прийнято поділяти на органи загального і спеціального державного управління.

Органи загального державного управління в галузі використання і охорони надр — це уповноважені органи державної виконавчої влади, на які поряд із загальними повноваженнями в сфері соціально-економічного розвитку держави покладені також функції щодо забезпечення геологічного вивчення, ефективного використання і охорони надр.

Уповноваженими органи державної виконавчої влади являються: Президент України; Рада національної безпеки і оборони України; Кабінет Міністрів України; Рада міністрів Автономної Республіки Крим; обласні, районні та міські державні адміністрації.

Органи спеціального державного управління відносинами надрокористування — спеціально уповноважені органи центральної виконавчої влади, що реалізують функції управління в галузі вивчення, використання і охорони надр, забезпечення безпеки робіт при користуванні надрами, охорони прав надрокористувачів, охорони навколишнього природного середовища від забруднення, пов'язаного з надрокористуванням тощо.

Органи спеціальної компетенції, які здійснюють функції державного управління в галузі вивчення, використання і охорони надр, за характером діяльності поділяють на два основних види: міжгалузеві і галузеві (відомчі).

Право користування надрами є різновидом права природокористування. Це один з інститутів екологічного права, який формується у системі гірничого права, має свої особливості, включає в себе сукупність правових норм, що регулюють підстави і порядок виникнення, зміни та припинення права надрокористування, права та обов'язки надрокористувачів [48].

В статті 13 Кодексу України про надра зазначається, що суб'єктами права користування надрами можуть бути підприємства, установи, організації, громадяни України, а також іноземні юридичні особи та громадяни. Тобто суб'єктами права користування надрами в Україні визнається коло осіб, які в установленому законом порядку набули право користування надрами і несуть у зв'язку з цим відповідні права і обов'язки щодо геологічного вивчення, раціонального використання надр та їх охорони.

Об'єктами права користування надрами є конкретні юридично відокремлені (визначені) ділянки надр, закріплені на праві користування за певними суб'єктами, шляхом отримання спеціального дозволу на користування надрами.

Відповідно до статті 24 [36], вимоги якої детально зазначено в (Таблиці 1.2). користувачам надрами надаються певні права, та покладають на них обов'язки, зазначені відповідно до вимог чинного законодавства.

Таблиця 1.2

Права та обов'язки користувачів надр

№ з/п	Права	Обов'язки
1	Здійснювати на наданій їм ділянці надр геологічне вивчення, комплексну розробку родовищ корисних копалин та інші роботи згідно з умовами спеціального дозволу на користування	Використовувати надра відповідно до цілей, для яких їх було надано;

	надрами.	
2	Розпоряджатися видобутими корисними копалинами, відповідно до вимог законодавства, якщо інше не передбачено законодавством або умовами спеціального дозволу.	Забезпечувати повноту геологічного вивчення, раціональне, комплексне використання та охорону надр. Забезпечувати безпеку людей, майна та навколишнього природного середовища;
3	Здійснювати на умовах спеціального дозволу консервацію наданого в користування родовища корисних копалин або його частини.	По завершенню етапів робіт, приводити земельні ділянки, порушені при користуванні надрами, в стан, придатний для подальшого їх використання у суспільному виробництві.
4	На першочергове продовження строку тимчасового користування надрами, після завершення його дії.	Виконувати всі інші вимоги щодо користування надрами, встановлені законодавством України.

Користування надрами на території України, її континентального шельфу і виключної (морської) економічної зони є платним.

Платежі можуть справлятися як разові внески або регулярні платежі, що визначаються згідно з відповідними еколого-економічними розрахунками залежно від економіко-географічних умов і розміру ділянки надр, виду корисних копалин, тривалості робіт, від стану геологічного вивчення території та ступеня ризику.

Нормативи плати за користування надрами та порядок її справляння встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Надра надаються в користування підприємствам, установам, організаціям і громадянам лише за наявності в них спеціального дозволу (ліцензії) на користування ділянкою надр.

Спеціальні дозволи в межах конкретних ділянок надаються Державною службою геології та надр України.

Центральним органом спеціального державного управління для здійснення гірничого нагляду та забезпеченням безпеки робіт при користуванні надрами являється Держана служба України з питань праці (ДЕРЖПРАЦІ) та її регіональні представництва. На території Полтавської області, відповідні обов'язки покладені на Управління Держпраці у Полтавській області.

Теоретичні аспекти здійснення гірничого державного управління нагляду та контролю за геологічним вивченням та раціональним використанням надр України та розташованих в них корисних копалин, незважаючи на існуючі наукові напрацювання, вивчені та висвітлені недостатньо.

На мою думку, сповільнені темпи у впровадженні реформ у сфері надрокористування та охорони надр суттєво впливають на темпи розвитку видобувних галузей, втілення прогресивних ідей щодо видобутку та розробки корисних копалин.

В статті 14 [36] зазначаються види користування надрами, відповідно до яких надра надаються у користування.

(Таблиці 1.3).

Здійснення гірничого нагляду та контролю (по видам користування надрами) за додержанням вимог законодавчих та інших нормативно-правових актів з охорони праці, промислової безпеки, ведення робіт, пов'язаних з геологічним вивченням надр, їх використанням та охороною, безпечним поведінням з вибуховими матеріалами, використанням та переробкою мінеральної сировини

№ з/п	Види користування надрами	Перелік завдань
1	Геологічне вивчення, в тому числі дослідно-промислової розробки	- дотримання законодавчих міжгалузевих і інших нормативних актів з охорони надр; - здійснення нагляду за поведінням з

	родовищ корисних копалин загальнодержавного значення.	вибухонебезпечними матеріалами; - видача у передбачених законодавством випадках свідоцтв на придбання та зберігання вибухових матеріалів промислового призначення;
2	видобування корисних копалин;	- проведення розслідувань обставин і причин аварій, нещасних випадків, підготовка пропозиції щодо запобігання таким аваріям і випадкам;
3	будівництва та експлуатації підземних споруд, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин, у тому числі споруд для підземного зберігання нафти, газу та інших речовин і матеріалів, захоронення шкідливих речовин і відходів виробництва, скидання стічних вод;	- проведення на підконтрольних підприємствах інформаційно-роз'яснювальної роботи, направленої на дотримання вимог Законів України «Про охорону праці», Гірничого закону України та Кодексу України про надра; - розгляд пропозицій та звернень громадян, установ та підприємств по питаннях, що входять в сферу впливу ; - участь в розробці заходів по зниженню втрат корисних копалин при їх видобутку на підприємствах;
4	створення геологічних територій та об'єктів, що мають важливе наукове, культурне, санітарно-оздоровче значення (наукові полігони, геологічні заповідники, заказники, пам'ятки природи, лікувальні,	- контроль за здійсненням геологічного вивчення родовищ корисних копалин і порядку їх розробки, умов будівництва та експлуатації підземних споруд, захоронення шкідливих речовин, відходів виробництва, а також правильною і своєчасною передачею вказаних родовищ для промислового освоєння; - контроль за раціональним використанням

<p>оздоровчі заклади та ін.);</p>	<p>мінеральних ресурсів під час їх переробки, найбільш повним і комплексним вилученням наявних корисних компонентів;</p> <ul style="list-style-type: none"> - нагляд за правильністю розробки родовищ корисних копалин; - нагляд за правильністю і своєчасністю проведення заходів, що гарантують безпеку людей, майна і навколишнього природного середовища і свердловин від шкідливого впливу робіт, пов'язаних з видобутком корисних копалин. - регулярне проведення перевірок дотримання технологічних режимів роботи експлуатаційних свердловинах, дотриманням вимог по ліквідації, консервації свердловин на підконтрольних підприємствах; - виконання вимог законодавства в сфері промислової безпеки, охорони праці та охорони надр при підземному і капітальному ремонті газових, нафтових свердловин; - дотриманням підприємствами і організаціями правил розробки гідромінеральних ресурсів; - нагляд за скиданням промислових стоків і відходів підприємства в глибокі підземні горизонти; - розгляд матеріалів на введення родовищ
-----------------------------------	--

		<p>та свердловин в дослідно-промислову експлуатацію на отримання ліцензії, перевід свердловин на інші горизонти, консервацію і ліквідацію свердловин;</p> <ul style="list-style-type: none"> - згідно розглянутих матеріалів складання висновків, погоджень, листів-відповідей. - прийом участі в роботі державних комісій по прийому в експлуатацію закінчених бурінням свердловин і передачі родовищ для промислового освоєння; - здійснення систематичного контролю за виконання виданих приписів, планів робіт і заходів з промислової безпеки, охорони праці та охороні надр на підконтрольних підприємствах. - внесення пропозиції по удосконаленню форм і методів контрольної-профілактичної роботи з метою підвищення її ефективності та дієвості. - підтримки постійного ділового зв'язку з іншими органами державного нагляду, та використанням їх досвіду в поліпшенні промислової безпеки, охорони праці та охорони надр; - щомісячне проведення обліку виконання робіт, облік виданих приписів і виконання пунктів приписів.
--	--	---

Підсумовуючи вищезазначене, стає зрозуміло який великий та відповідальний обсяг робіт покладений на державні органи гірничого нагляду

(Таблиця 1.3.). На часі внесення змін в законодавчі акти, для зменшення навантаження та вдосконалення методів та підходів держави до здійснення суб'єктами господарювання виробничої діяльності.

Починаючи з 2014 року в законодавчу базу в сфері гірничого нагляду та надрокористування почали позитивні зміни, корегування та доповнення в законодавство, які стосувались окремих видів надрокористування, але системного всебічного реформування механізмів реалізації прав і інтересів суб'єктів надрокористування, на даному етапі розвитку галузі не відбувається, правові конфлікти, які постійно виникають між суб'єктами господарювання та державними органами, які здійснюють нагляд та контроль за діяльністю в сфері надрокористування не дають можливості розвитку галузі, необхідного для подолання кризового становища в економіці України.

1.2. Правові основи гірничого законодавства України

Українське гірниче право має визначену систему, де складовим елементом слугують правові норми. Правова норма – це визначені законодавством правила поведінки суб'єктів гірничих відносин, яким вони повинні керуватися, при виконанні дій та вчинків, приймаючи рішення при здійсненні економічної діяльності [80].

Правовими інститутами, що складають загальну частину гірничого права, являється право власності на надра, інші види прав на надра;

- право керування в області надрокористування (надання і вилучення надр, планування використання і розподілу надр); контроль за використанням надр, правова охорона надр, інститут юридичної відповідальності за порушення гірничого законодавства.

Гірничому праву, як самостійній галузі, права притаманні свої визначені загальні принципи.

Держава регулює гірничі відносини і як владна політична організація (суверен), і як власник надр.

Проводячи аналіз сучасного гірничого законодавства України, може виділити кілька таких принципів.

1. Дотримання екологічної безпеки, яка вкрай необхідна при виборі способів і методів використання надр.

2. Захист інтересів майбутніх поколінь, щодо необхідності раціонального використання надр, при здійсненні контролю за діяльністю надрокористувачів.

Для впровадження і контролю за дотриманням цих принципів, а також і правовідносин, що виникають у процесі роботи гірничорудних підприємств використовуються правові акти, перелік яких зазначено в (Таблиці 1.4).

Проаналізувала та зазначаю нижче перелік законодавчих актів та інших нормативно-правових актів, які застосовують в гірничому та природоохоронному законодавстві України.

Таблиця 1.4

№ з/п	Законодавчі акти України
1	Конституція України
2	Гірничий Закон України
3	Кодекс України про надра
4	Закон України «Про нафту і газ»
5	Закон України «Про видобування і переробку уранових руд»
6	Закон України «Про особливості приватизації вугледобувних підприємств»
7	Водний кодекс України
8	Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища»
Накази міністерств та інших органів виконавчої влади	
	Тимчасова інструкція по геологічному обслуговуванню гірничорудних підприємств, затверджена Міністром геології та охорони надр СРСР (Тимчасова інструкція, затверджена Мінгео СРСР 17 червня 1960 року)

10	Галузева інструкція з визначення і обліку втрат корисної копалини під час добування блоків, затверджена МПБМ СРСР (НПАОН 00.0-5.03-74)
11	Міжгалузева інструкція з визначення і контролю добувних і розкривних робіт на кар'єрах, затверджена Держгіртехнаглядом СРСР (НПАОН 00.0-5.02-76)
12	«Горная графическая документация. Виды и комплектность», затверджена постановою Державного комітету СРСР по стандартизації (ГОСТ 2.850-75)
13	Инструкция по производству маркшейдерских работ», затверджена Держгіртехнаглядом СРСР (НПАОП 74.22-5.01.-85)
14	Єдині правила охорони надр при розробці родовищ твердих корисних копалин, затверджена Держгіртехнаглядом СРСР (НПАОН 00.0-1.01-85)
15	Інструкція щодо порядку ліквідації і консервації підприємств з добування корисних копалин, затверджена Держгіртехнагляд України (НПАОН 00.0-5.05-85).
16	Інструкція про зміст, оформлення і порядок подання в ДКЗ України матеріалів з геолого-економічної оцінки запасів вугілля і горючих сланців, затверджена наказом Державної комісії України по запасах корисних копалин (наказ № 83 від 03 жовтня 1997 року).
17	Інструкція із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ уранових руд, затверджена наказом Державної комісії України по запасах корисних копалин (наказ № 100 від 14 грудня 1998 року).
18	Інструкція із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ руд чорних металів (заліза, марганцю та хрому), затверджена наказом Державної комісії України по запасах корисних копалин (наказ № 155 від 18 жовтня

	2002 року).
19	Інструкція із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ будівельного й облицювального каменю, затверджена наказом Державної комісії України по запасах корисних копалин (наказ від 16 грудня 2002 року № 199)
20	Інструкція із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ бурштину, затверджена наказом Державної комісії України по запасах корисних копалин (наказ від 10 лютого 2003 року № 29)
21	Положення про проектування гірничодобувних підприємств України та визначення запасів корисних копалин за ступенем підготовленості до видобування, затверджене наказом Міністерства промислової політики України (наказ від 07 травня 2004 року № 221)
22	Інструкція із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до торфових родовищ, затверджена наказом Державної комісії України по запасах корисних копалин (наказ від 25 жовтня 2004 року № 224)
23	Інструкція із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ вугілля, затверджена наказом Державної комісії України по запасах корисних копалин (наказ від 25 жовтня 2004 року № 225)
24	Інструкція із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ глинистих порід, затверджена наказом Державної комісії України по запасах корисних копалин (наказ від 02 грудня 2004 року № 263)
25	Інструкція із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ каолінів, затверджена наказом Державної комісії України по запасах корисних копалин

	(наказ від 20 грудня 2006 року 354)
26	Інструкція із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ п'єзооптичного кварцу, затверджена наказом Державної комісії України по запасах корисних копалин (наказ від 19 березня 2007 року № 77)
27	Інструкція із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ піску та гравію, затверджена наказом Державної комісії України по запасах корисних копалин (наказ від 25 червня 2007 року № 198)
28	Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України «Про затвердження форм звітності щодо обліку запасів корисних копалин та інструкцій з їх заповнення» (наказ від 14 березня 2016 року № 97)

Гірничим Законом України № 1127-XIV, в редакція від 16.10.2020 року, визначені правові та організаційні засади проведення гірничих робіт, забезпечення протиаварійного захисту гірничих підприємств, установ та організацій.

Дія Гірничого Закону України [18] поширюється на правовідносини у сфері діяльності гірничих підприємств, установ, організацій, гірничих об'єктів, що займаються розвідкою, розробкою, видобутком та переробкою корисних копалин і веденням гірничих робіт, будівництвом, ліквідацією або консервацією гірничих підприємств, науково-дослідною роботою, ліквідацією аварій у межах території України, її континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони, незалежно від їх форми власності та підпорядкування, а також підприємства, установи, організації, громадян України, іноземних юридичних та фізичних осіб, осіб без громадянства, детальний опис зазначено в (Таблиці 1.5).

Діяльність, що здійснюється на підставі угоди про розподіл продукції, регулюються Законом України «Про угоди про розподіл продукції».

Об'єкти та суб'єкти гірничих відносин

№ з/п	Об'єкти	Суб'єктами
1	геологічна розвідка корисних копалин;	юридичні та фізичні особи
2	проектування, будівництво (реконструкція, технічне переоснащення), експлуатація, ліквідація або консервація гірничих підприємств;— організація протиаварійного захисту гірничих підприємств;	України, іноземні юридичні та фізичні особи, особи без громадянства, які здійснюють геологічне вивчення родовищ корисних копалин, проектування, будівництво (реконструкцію), експлуатацію, ліквідацію аварій та ліквідацію або консервацію підприємств з видобутку та переробки корисних копалин, а також проводять гірничі роботи.
3	охорона праці, забезпечення безпеки та здоров'я людей в особливо небезпечних умовах.	

Підприємства гірничодобувній промисловості також розподіляють за формами власності, які можуть перебувати у різних формах власності, якщо інше не передбачено законами України.

Приватизація підприємств гірничодобувної промисловості здійснюється відповідно до законодавства про приватизацію. Перелік гірничих підприємств, що перебувають у державній власності та не підлягають приватизації, затверджений Верховною Радою України.

Держава в певній мірі захищає свої інтереси, майно державних воєнізованих аварійно-рятувальних служб, а також майно державних наукових установ із безпеки робіт гірничої промисловості не підлягає приватизації.

Основні засади (принципи) здійснення державної політики, в гірничодобувній промисловості України

№ з/п	Принципи
1	державного регулювання діяльності суб'єктів гірничих відносин в гірничодобувній промисловості
2	раціонального використання корисних копалин
3	розвитку та підвищення технічного рівня гірничодобувних галузей
4	безпечної експлуатації гірничих підприємств
6	підвищення екологічної безпеки гірничих підприємств
6	створення умов для будівництва нових, реконструкції та підвищення технічного рівня діючих гірничодобувних підприємств
7	розвитку конкурентних відносин на ринку мінеральних ресурсів
8	додержання державних стандартів і правил усіма суб'єктами гірничих відносин
9	забезпечення підготовки кадрів високої кваліфікації для гірничодобувних галузей
10	створення умов для перспективних наукових досліджень у сфері гірничих відносин
11	державної підтримки гірничих підприємств
12	забезпечення захисту прав та інтересів працівників гірничих підприємств
Повноваження місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування у сфері гірничих відносин	
13	погодження місць розташування на підпорядкованій їм території гірничих підприємств виходячи з інтересів територіальної громади;
14	участь у розробці комплексних планів розвитку гірничодобувної промисловості на підпорядкованій їм території;
15	участь у розробці та реалізації системи заходів щодо роботи гірничих підприємств в умовах надзвичайного стану;
16	участь у здійсненні необхідних заходів щодо ліквідації наслідків аварій

	на гірничих підприємствах, інформування про них населення, залучення в установленому законом порядку до цих робіт підприємств, установ та організацій, а також населення;
17	визначення в установленому порядку розмірів відшкодувань підприємствами, установами та організаціями незалежно від форми власності за забруднення довкілля та інші екологічні збитки;
18	вжиття необхідних заходів у встановленому порядку для відшкодування збитків, заподіяних гірничими підприємствами, підприємствам, установам, організаціям, громадянам та довкіллю;
19	створення, реорганізація та ліквідація або консервація гірничих підприємств комунальної власності;
20	здійснення контролю за збиранням, переробкою, утилізацією та захороненням промислових відходів гірничих підприємств

Місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування не мають права втручатися в господарську діяльність гірничих підприємств, крім випадків, визначених законом, основні засади зазначено в (Таблиці 1.6).

При проведенні гірничих робіт необхідно застосування прогресивних, безпечних і нешкідливих способів підготовки та розробки родовищ корисних копалин.

Відповідно до правил технічної експлуатації та правила техніки безпеки суб'єктам господарювання необхідно проводити моніторинг постійно діючих гірничих виробок, видобутку та транспортування корисних копалин, та створювати системи заходів щодо безпечної діяльності під час проведення гірничих робіт.

При здійсненні гірничодобувної діяльності необхідно дотримуватись гранично допустимих нормативів викидів і скидів забруднюючих речовин у довкілля, відповідно до вимог зазначених в екологічному законодавстві та забезпечити радіаційну безпеку під час проведення гірничих робіт.

По завершенню робіт необхідно приведення земельних ділянок, що вивільняються гірничими підприємствами після їх ліквідації або консервації, у стан, придатний для використання за призначенням відповідно до Земельного кодексу України.

Перелік документів, необхідних на проведення гірничих робіт, відповідно до вимог законодавства Стаття 24 Гірничого закону України [18].

- а) спеціальний дозвіл на користування надрами;
- б) акт про надання гірничого відводу;
- в) технічний проект, затверджений і погоджений у встановленому порядку;
- г) геолого-маркшейдерську, технічну та обліково-контрольну документацію (календарні плани розвитку гірничих робіт, проекти, паспорти, схеми).

Вся технічна документація повинна вестися відповідно до вимог правил безпеки, правил технічної експлуатації, єдиних правил безпеки при підричних роботах та інших нормативно-правових актів.

Державний нагляд у сфері гірничих відносин за додержанням вимог природоохоронного законодавства під час проведення гірничих робіт, будівництва та експлуатації, ліквідації або консервації гірничих підприємств здійснює спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з питань нагляду за охороною праці – Державна служба України з питань праці (ДЕРЖПРАЦІ) та інші центральні органи виконавчої влади відповідно вимог зазначених в чинному законодавстві України.

Розглянувши правові основи для здійснення гірничого нагляду в Україні, розуміємо який обсяг роботи по удосконаленню гірничого законодавства чекає нас попереду. Більша половина положень та нормативних актів, якими ми користуємось при роботі та здійсненні гірничого нагляду морально застаріла, втратила актуальність і не відповідає викликам сьогодення.

Найстаріший нормативно-правовий акт, який я використовувала в своїй роботі це документ 1952 року, НПАОН 11.2-5.01.-52 «Инструкция о порядке

производства приобщения новых горизонтов для совместной эксплуатации нескольких нефтеносных или газоносных горизонтов в одной скважине», яким Управління Держпраці у Полтавській області погоджує, за зверненням надрокористувачів, долучення покладів горизонтів, які за характеристиками близький по однорідності літологічного складу, величині проникності та значеннях поточного пластового тиску до діючого покладу для сумісного видобутку вуглеводневої суміші в свердловині.

Це дуже актуальне питання в сфері видобутку вуглеводнів, а нормативний акт середини минулого сторіччя, і таких прикладів дуже багато. Хотілось би зі сторони держави розумного і прагматичного ставлення до використання мінерально-ресурсної бази України в чіткого розуміння контролюючими органами предмету перевірок.

В Україні багато фахівців як зі сторони державних органів, так і зі сторони надрокористувачів. Наразі існують об'єднання підприємств нафтогазового комплексу України для виходу їх продукції і послуг на зовнішні ринки та інтеграції в світову економіку, об'єднання маркшейдерів та інші, об'єднання створені по різним видам корисних копалин.

Необхідно об'єднати всі зацікавлені сторони та найближчому майбутньому розробити нові законодавчі нормативно-правові акти, відповідно до яких буде здійснюватись надрокористування та дієвий нагляд за підприємствами гірничодобувної галузі.

1.3. Нормативно–правове забезпечення в сфері надрокористування провідних країн Європейського Союзу.

Акцентуючи увагу на національному законодавстві щодо механізмів використання природних ресурсів в контексті сталого розвитку, також варто звернути увагу на норми міжнародного права та механізми імплементації у сферу природокористування.

Систему норм міжнародного права, що регулюють процес раціонального використання природних ресурсів та охорони навколишнього середовища,

визначають в літературі по-різному: «міжнародне право навколишнього середовища», «міжнародне право охорони навколишнього середовища», «міжнародне екологічне право», «міжнародно-правова охорона навколишнього середовища», «енвіронментальне міжнародне право» [44, с.10-11]. О.В. Задорожній, М.О. Медведєва вважають, що найбільш оптимальним терміном для позначення назви галузі міжнародного права є — «міжнародне право навколишнього середовища» або «міжнародне право охорони навколишнього середовища», хоча термін «міжнародне екологічне право» має право на існування, якщо трактувати його не обмежено (у сенсі лише охорони природного середовища), а розширено (в сенсі охорони природного середовища, громадського здоров'я, соціально-економічного середовища існування, наприклад, корінних народів, історичних і культурних пам'яток тощо), і тому термін «міжнародне екологічне право» в широкому значенні прирівнюється до терміна «міжнародне право навколишнього середовища» [44, с.11].

Екологічні проблеми загострились на початку 1970-х років. Після прийняття у грудні 1962 р. на XVII сесії Генеральної Асамблеї ООН резолюції «Економічний розвиток і охорона природи», виступу 1969 р. Генсека ООН з доповіддю, присвяченою впливу людини на навколишнє природне середовище, у червні 1972 р. у Стокгольмі відбулася міжнародна конференція під егідою ООН [160, с. 79]. Згідно із Декларацією Конференції ООН з проблем оточуючого людину середовища [19] визначались стратегічні цілі та пріоритетні напрями діяльності міжнародної спільноти в галузі охорони навколишнього природного середовища і це стало першим кроком до прискорення та створення спеціальних природоохоронних органів на національному та міжнародному рівнях, розробку державних екологічних програм і механізмів та їх реалізації. Зокрема, закріплено відповідальність за незбалансоване природокористування для фізичних та юридичних осіб – для досягнення мети, щодо регулювання в області навколишнього середовища буде потрібно визнання відповідальності з боку громадян і товариств, а також з боку

підприємств і установ на всіх рівнях і рівну участь всіх в загальних зусиллях [19].

Серед нормативно-правових актів міжнародного характеру, які регулюють відносини у сфері екології, можна виділити ряд конвенцій: Орхуську конвенцію про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля [39], Базельську конвенцію про контроль за транскордонним перевезенням небезпечних відходів та їх видаленням [3], Стокгольмську конвенцію про стійкі органічні забруднювачі [154], Конвенцію оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті [64], Конвенцію про транскордонне забруднення повітря на великі відстані [66], Конвенцію з охорони та використання транскордонних водотоків та міжнародних озер [61], Конвенцію про транскордонний вплив промислових аварій [67], Декларація Ріо-де-Жанейро щодо навколишнього середовища та розвитку [20] тощо.

Екологічні права громадян також закріплені і міжнародним законодавством.

Згідно Концепції створення загальнодержавної автоматизованої системи «Відкрите довкілля» [118], передбачається розвиток телекомунікаційних технологій, глобальних інформаційних мереж та автоматизація технологій отримання, обробки, представлення візуалізації даних спричинили високий рівень очікувань громадян на доступ до екологічної інформації про стан навколишнього природного середовища, існуючі екологічні ризики/загрози для безпечної життєдіяльності, екологічну перспективу в електронному вигляді, вимогу модернізації державного управління, прозорості та відкритості діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування у сфері охорони навколишнього природного середовища, у тому числі раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів, впровадження сучасних електронних форм взаємодії та залучення громадян до прийняття управлінських рішень. Метою створення загальнодержавної автоматизованої системи «Відкрите довкілля» є управління екологічною

інформацією у сфері охорони навколишнього природного середовища, зокрема раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів відповідно до європейських стандартів і вимог для забезпечення дотримання екологічних прав громадян і забезпечення надання вільного доступу до екологічної інформації про стан навколишнього природного середовища, екологічні ризики/загрози для безпечної життєдіяльності, екологічну перспективу із застосуванням телекомунікаційних технологій та глобальних інформаційних мереж.

Наступним із прав людини, закріплюваним європейським екологічним законодавством є сприяння захисту права кожної людини нинішнього і прийдешніх поколінь жити в навколишньому середовищі, сприятливому для її здоров'я та добробуту, кожна держава має гарантувати права на доступ до інформації, на участь громадськості в процесі прийняття рішень і на доступ до правосуддя з питань, що стосуються навколишнього середовища [62]. Сторони забезпечують надання належної інформації громадськості в районах, які можуть бути порушені аварією, що сталася в результаті небезпечної діяльності [67]. Відповідні права, що є висвітленими Орхурською конвенцією та Конвенцією про транскордонний вплив промислових аварій є закріпленими у національному законодавстві нашої країни, наприклад, в таких нормативно-правових актах як Конституція України [68], Закони України «Про охорону навколишнього природного середовища» [104], «Про оцінку впливу на довкілля» [105], «Про стратегічну екологічну оцінку» [117], Наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища України «Про затвердження Положення про участь громадськості у прийнятті рішень у сфері охорони довкілля» [95] тощо.

Нормативно-правові аспекти в сфері надрокористування, або природоохоронного законодавства країн Європейського Союзу, складаються з дуже складних систем здійснення регулювання, які включають в себе наявність різних нормативно-правових актів та велику кількість установ та організацій, які здійснюють діяльність дозвільного, контролюючого, дорадчого та інших

напрянків. Виконується також дієвий розподіл функцій між різноманітними органами управління, відповідно до принципів та зазначених процедур.

Як зазначено в [18] гірничо-промисловість Федеративної Республіки Німеччини не є ключовою галуззю німецької економіки, але для забезпечення країни сировиною відіграє важливу роль.

Найбільше значення має видобуток вугілля, кам'яної та калійної солей, видобувають також поліметалічні руди, нерудні і будівельні матеріали. Необхідність в олові, бокситах, нікелі, вольфрамі і фосфатах, міді, нафті, залізної руди, свинцю, цинку Німеччина покриває за рахунок імпорту.

В країні також налічуються родовища нафти і газу, кам'яного вугілля, залізних, свинцевих і цинкових руд, калійної і кам'яної солей, плавикового шпату, уранових руд і руд кольорових металів, будматеріалів.

Розміри країни та її географічне положення обумовлюють необхідність екологічно правомірної поведінки.

Високорозвинена країна Федеративна Республіка Німеччина провідна держава Європейського союзу, приділяє особливу увагу охороні навколишнього середовища при здійсненні робіт пов'язаних з користуванням надрами.

В Конституції Федеративна Республіка Німеччини зазначається, що реалізуючи в рамках конституційного ладу законодавчу владу і забезпечуючи здійснення виконавчої і судової влади відповідно до закону і права, державні органи, розуміючи яка відповідальність на них перед майбутніми поколіннями, захищають природні основи життя.

Конституцією Федеральних земель також закріплено ряд екологічних прав, серед яких - збереження «природних основ життя» та право кожного громадянина на отримання екологічної інформації.

Важливе значення для Німеччини як для країни - учасниці Європейського союзу мають його правові акти, основними з яких директиви є та постанови. Постанови мають силу закону і є обов'язковими для виконання всіма державами - членами Європейського союзу.

З початку 1990-х років Федеральним урядом було прийнято рішення про необхідність прийняття екологічного кодексу, але до теперішнього часу продовжується робота експертною радою з розробки проекту.

Довгий та тривалий процес роботи над проектом кодексу обумовлений дуже великим обсягом правових відносин і зачіпляє інтереси багатьох підприємств.

Основним способом захисту навколишнього природного середовища є безпосередній контроль, який здійснюється шляхом видачі дозволів на експлуатацію об'єктів, які можуть мати шкідливий вплив на навколишнє середовище, та перевірка за об'єктів, експлуатація яких в силу закону не вимагає отримання відповідного дозволу.

Створення та експлуатація споруд, які створюють шкідливий вплив на навколишнє середовище або ж іншим чином можуть зашкодити населенню країни та прилеглим до них територіям, вимагають отримання дозволу уповноважених органів земель.

Перелік таких підприємств визначено постановою уряду Німеччини щодо виконання Федерального закону «Про захист навколишнього середовища від шкідливих впливів».

Згідно до принципу попередження події, незаконним є безпосередньо факт створення небезпеки для навколишнього середовища. При цьому обов'язково має існувати намір завдати шкоду природним об'єктам, або цю шкоду вже заподіяно.

Відповідно до ст. 326 Кримінального кодексу Федеративної Республіки Німеччини за незаконне складування шкідливих відходів порушнику загрожує немалий грошовий штраф, а в деяких випадках і позбавлення волі на строк до десяти років.

За скоєні порушення, яке завдало істотної шкоди навколишньому довкіллю, на порушника накладається грошовий штраф, а при забрудненні атмосфери до небезпечного для здоров'я рівня, застосовується позбавлення волі на строк до п'яти років.

Суб'єктами правопорушення можуть являються підприємці, виконавчі директори, співробітники підприємств, а також фізичні особи, які виступають представниками юридичних осіб.

Вони можуть нести відповідальність за недоліки в робочих інструкціях, відсутність необхідної інформації про правові приписи, недоліки контролю, комунікативні проблеми та правопорушення з необережності.

Основні інструменти, які застосовуються в Німеччині для захисту природного законодавства — це контроль за діяльністю і заборона. Виконання робіт, пов'язаних з користуванням надр, повинно здійснюватися з дотриманням екологічних стандартів — стандартів викидів і стандартів якості.

Якщо відповідні стандарти не недотримані, то можуть застосовуватися жорсткі адміністративні заходи, включаючи закриття виробництв або штрафні санкції.

В країнах Європейського союзу для забезпечення охорони навколишнього природного середовища та охорони надр економічні інструменти впливу вважаються більш ефективними, бо узгоджуються з законами ринкової економіки, ніж адміністративні.

Також важливим чинником правомірної поведінки підприємств, які здійснюють економічну діяльність пов'язану з використанням надр являється стимуляція правомірної поведінки, яка відбувається за допомогою цінних механізмів, наприклад податків (наприклад, з 1999 року стягується енергетичний податок) та економічних платежів (наприклад, збір за забруднюючі речовини в стічних водах, тощо).

Федеральна геологічна служба Німеччини створена в 1958 році. Науково-дослідні роботи в галузі геології та гірничої справи покладені на старовинні інститути при Гейдельберзькому (який засновано в 1386 році), Кьольнському (заснованому в 1388 році), Геттінгенському (заснованому в 1737), Лейпцігському (заснованому в 1409 році), Грайфсвальському (заснованому в 1456 році) університетах та у Фрайберзькій гірничій академії.

Дослідженням в галузі морської геології займається Інститут морської геології і біології «Зенкенберг» (Institut für Meersgeologie und Meersbiologie «Senckenberg»), вивченням радіоактивної сировини займається спеціальна комісія федерального господарства. Підготовка фахівців в галузі геології і гірничої справи ведеться в Кільському (заснованому в 1665) і Гамбургському (заснований в 1919) університетах. [17]

На сьогодні Німеччина займає одне з перших місць партнерів України, серед країн Європейського союзу.

В умовах економічних змін, які відбуваються в Україні, наша держава прагне досягти якісного розвитку економічних взаємовідносин з Німеччиною у всіх сферах, а особливо в сфері робіт гірничого напрямку. Існують потенційні бажання співпраці у вугільно-видобувній промисловості України. Зокрема співпраця Німеччини з гірничо-видобувними підприємствами Львівської області.

В 2018 році була спроба співробітництва з німецькою компанією «K-UTEC», яка проводила аналіз отриманих матеріалів та готувала пропозицію для укладання договору з ПАТ «Стебницьке Гірничо-хімічне підприємство «Полімінерал» по розробці концепції щодо нового проекту консервації рудника № 2 і рекультивациі порушень земель на калійному рудника на ПАТ «Стебницьке гірничо-хімічне підприємство «Полімінерал».

На кілька мені відомо, співпраці з цього питання на сьогодні не відбувається, тому що до кінця не можуть в'яснити хто має вирішувати ці загрози – держава чи власник «Полімінералу». Рудник № 2 та хвостосховеще перебувають у державній власності, але під управлінням власника акцій виключно з метою виконання природоохоронних заходів».

І таких прикладів існує безліч. Застаріле, не гнучке до сучасних викликів законодавство України, невизначеність з власністю, з межами відповідальності власників на даний час дещо стримує розвиток економічних відношень в гірничорудній сфері та в сфері природоохоронного законодавства з повідними Європейськими країнам.

Далі проаналізуємо існуюче нормативно-правове забезпечення Республіка Франція, яка має сучасну, добре розвинуту гірничу промисловість і складає досить вагомий внесок в створення національного валового продукту, яка з врахуванням переробленої видобутої мінеральної сировини складає близько 10 %. Гірничодобувна промисловість Франції в основному контролюється державними установами (Бюро досліджень геології та мінералів (BRGM)).

Бюро досліджень геології та мінералів (BRGM) це геологічне дослідження французького уряду (державне управління з промисловим і комерційним призначенням, EPIC, який управляє ресурсами республіки, а також поверхневими та підповерхневими екологічними ризиками.

Бюро було створено в 1959 році як науково-консультаційне агентство відлиття Бюро досліджень геології, геофізики та міні-мистецтв та Бюро міні-дела-Франція д'Отре-Мер. Знаходиться під патронатом MESR Міністерства вищої освіти та досліджень Франції.

Штаб-квартира Бюро розташована в центральній частині Парижа в науково-технічному центрі BRGM, де працює близько 1100 людей, у тому числі понад 700 інженерів та дослідників.

С сферу впливу Бюро входить п'ять функцій:

- проведення наукових досліджень, яке складається з трьох частин: моніторинг, (гірнична експертиза), прогнозування і економічна розвідка;
- підтримка державної політики в гірничодобувній та переробній сферах;
- міжнародне співробітництво;
- безпека гірничих робіт та безперервна освіта завдяки функціонуванню своєї інженерної школи;

Осново гірничорудної промисловості Франції в ХХ столітті традиційно складала залізорудна та вугільна промисловість. Однак останніми роками обсяг видобутку корисних копалин у Франції знизився в основному через конкуренцію на ринку корисних копалин.

Координацію науково-дослідних робіт в області геології та гірничої справи, здійснює Національний центр наукових досліджень (заснований у 1939 в Парижі), де під егідою Національного центра об'єднано понад 1500 лабораторій і Науково-дослідних інститутів.

Також існує ряд організацій та установ, що вирішують аналогічні питання, але не пов'язані з Національним центром наукових досліджень, а саме Інститут і обсерваторія фізики Землі, який розташований в департаменті на півдні центральної частини Франції, один з департаментів регіону Овернь-Рона-Альпи Пюї-де-Домк в Клермон-Феррані, 1871), що серйозно займається науками, які вивчають про Землю (сейсмологія, геомагнетизм, геохронологія, геохімія, вулканологія), та французький інститут нафти (розташований в Рюей-Мальмезоне, департаменту О-де-Сен, регіону Іль-де-Франс (1945), який готує фахівців і розробляє проблеми, пов'язані з нафтовою промисловістю.

З наукових товариств найбільш відомі Геологічне Товариство Франції (Париж, 1830), Товариство мінералогії і кристалографії (Париж, 1878), Французька асоціація по вивченню четвертинного періоду (1962), Наукова і технічна асоціація по використанню океану (Париж, 1967).

Франція, як і більшість промислових країн Європейського союзу, останні роки проводить політику гуманного природокористування і охорони навколишнього середовища, та однією з перших, яка заснувала в 1971 році Міністерство з питань навколишнього середовища.

Його діяльність в той час зводилася до координації роботи між іншими профільними міністерствами, головним чином в розробці відповідних нормативних актів та створення спеціалізованих установ в цій області. Були створені спеціальні органи: для збору і знищення відходів (1976), для контролю за якістю повітря (1981) та з раціонального використання енергії (1982), які в 1990 р в ході реформи державних органів були об'єднані в Агентство з захисту навколишнього середовища та використання енергоресурсів (ADEME).

Починаючи з 1998 по 2001 роки, питання охорони навколишнього середовища стали суттєвими в межах здійснення державної політики. Почалось

оновлення діяльності державних органів, в тому числі в розвиток процедур узгодження та договірних засад, суттєва модернізації та зміцнення органів управління охороною навколишнього середовища, суттєве підсилення дії законодавчого механізму.

Прийнятий Закон про напрямки в області облаштування і довгострокового розвитку територій (1999 рік) та Кодекс з охорони навколишнього середовища, або як його ще називають «Екологічний кодекс Франції 2000 року» (Code de l'Environnement).

Також хочу додати декілька слів про розвиток гірничих і геологічних наук в Австрії [9], який має глибоку історію розвитку, пов'язану зі створенням університетів у Відні і Граці, які були засновані в далекому 1586 році, Зальцбурзі (1622) та Інсбруку (1669).

Австрійська академія наук була заснована в 1847 році, Вища гірничо-геологічна школа (нині Леонбенський гірничий університет) в 1848 році і Віденський геологічний інститут в 1949 році.

Спеціалізовані наукові центри включають австрійські державні служби, утворені: геологічна (1849), метеорологічна і геодинамічна (1851) та інші - а також наукові товариства - географічні (1856), мінералогічні (1901), геологічні (1907) і гірничодобувні (1950).

Організацією сучасної гірничо-геологічної служби здійснюється Міністерство торгівлі, ремесел і промисловості, до складу якого входять Гірничодобувне управління і Геологічна служба, а також Асоціація австрійської нафтової промисловості.

Гірничодобувна адміністрація має регіональні офіси у Відні, Леобені, Зальцбурзі, Клагенфурті, Граці та Інсбруку.

Навчання проводиться в Гірничому університеті в Леобені, який готує високопрофесійних фахівців в напрямку гірничих наук та для гірничодобувної промисловості країни.

Підсумовуючи вищезазначене, бачимо що в рамках системи природоохоронного права в країнах Європейського союзу склалась стійка,

цілісна сукупність норм і правил у сфері мінерально-сировинного напрямку та охорони навколишнього середовища.

Під європейським правом навколишнього середовища слід розуміти сукупність норм і принципів європейського права, що регулюють відносини між його суб'єктами з питань, які стосуються навколишнього середовища.

Сучасний рівень транскордонного забруднення довкілля, незбалансованого використання природних ресурсів, глобальний характер екологічних проблем, для розв'язання яких необхідне проведення на міждержавному рівні щодо попередження або зниження руйнівного впливу, зумовлюють виникнення нових заходів у сфері міжнародних відносин, таких як: якісного функціонування глобальної системи моніторингу стану навколишнього природного середовища та його окремих компонентів; створення умов для якісного управління у відповідній галузі; становлення системи міжнародної екологічної безпеки; запровадження у практиці міжнародних відносин ефективних механізмів економічно-правової відповідальності за екологічні правопорушення, що можуть стати причиною деградації компонентів навколишнього природного середовища, а згодом призвести до втрати екологічної рівноваги; координація міжнародних зусиль з метою переходу до моделі сталого розвитку людської цивілізації [160, с.78-86].

Отже, аналіз міжнародних нормативно-правових доктрин свідчить, що Україна в певній мірі імплементує норми міжнародних актів як у сфері захисту прав громадян, так і у сфері управління екологічними ресурсами, що дає змогу наблизити національні норми права, до міжнародних стандартів.

Висновки за результатами розгляду розділу 1

В першому розділі мною були розглянуті основні теоретичні аспекти здійснення гірничого нагляду в Україні на підконтрольних підприємствах, де зазначено, що центральним органом спеціального державного управління для здійснення гірничого нагляду та забезпеченням безпеки робіт при користуванні

надрами являється Державна служба України з питань праці (ДЕРЖПРАЦІ) та її регіональні представництва.

Теоретичні аспекти здійснення гірничого державного управління нагляду та контролю за геологічним вивченням та раціональним використанням надр здійснюються відповідно до вимог, зазначених в Гірничому Законі України № 1127-XIV, в редакція від 16.10.2020 року [18], де визначені правові та організаційні засади проведення гірничих робіт, забезпечення протиаварійного захисту гірничих підприємств, установ та організацій.

На території Полтавської області, відповідні обов'язки покладені на Управління Держпраці у Полтавській області, відповідно до «Положення про територіальні органи Державної служби України з питань праці» в якому визначено, що Головні Управління (Управління) Державної служби України з питань праці в області являються територіальним органом Державної служби України з питань праці, що їй підпорядковується.

Основними завданнями, покладеними на органи державного управління в сфері гірничого нагляду та надрокористування являється проведення грамотної політики в зазначених сферах, з метою забезпечення економіки України ресурсами відповідної якості та в необхідних кількостях, отриманими внаслідок видобутку корисних копалин.

Українське гірниче право має визначену систему, де складовим елементом слугують правові норми. Правова норма – це визначені законодавством правила поведінки суб'єктів гірничих відносин, яким вони повинні керуватися, при виконанні дій та вчинків, приймаючи рішення при здійсненні економічної діяльності [80].

Правовими інститутами, що складають загальну частину гірничого права, являється право власності на надра, та інші види прав на надра;

- право керування в області надрокористування (надання і вилучення надр, планування використання і розподілу надр); контроль за використанням надр, правова охорона надр, інститут юридичної відповідальності за порушення гірничого законодавства.

Гірничому праву, як самостійній галузі, права притаманні свої визначені загальні принципи.

Держава регулює гірничі відносини і як владна політична організація (суверен), і як власник надр.

Проводячи аналіз сучасного гірничого законодавства України, можу виділити кілька таких принципів.

1. Дотримання екологічної безпеки, яка вкрай необхідна при виборі способів і методів використання надр.

2. Захист інтересів майбутніх поколінь, щодо необхідності раціонального використання надр, при здійсненні контролю за діяльністю надрокористувачів.

РОЗДІЛ 2. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ТА ПРАКТИКА ОРГАНІЗАЦІЇ РОБОТИ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОГО ГІРНИЧОГО НАГЛЯДУ ТА КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ

2.1. Статус та функції органів Державного гірничого нагляду та контролю України

На території Полтавської області державний гірничий нагляд здійснюють посадові особи Управління Держпраці у Полтавській області (державні інспектори), посадовими обов'язками яких передбачається здійснення державного нагляду за додержанням гірничого законодавства та законодавства про надра під час геологічного вивчення, дослідно-промислової розробки родовищ корисних копалин, будівництва та експлуатації гірничодобувних підприємств, їх консервації та ліквідації, виконанням правил і норм щодо ведення робіт, пов'язаних з геологічним вивченням надр, їх використанням та охороною, а також переробкою мінеральної сировини, проведенням буро-підривних робіт.

Ця трактовка відповідає вимогам законодавства, та актуальна у відповідності до повноважень головних інспекторів Управління, які здійснюють гірничий нагляд.

Полтавщина займає провідне місце в Україні щодо інтенсивності експлуатації надр, широко розвинена мінерально-сировинна база де розвідані і перебувають в стадії розробки родовища та площі для геологічного вивчення надр на які станом на 01.12.2021 року отримано 208 спеціальних дозволів на користування надрами, серед яких зазначаються такі корисні копалини як вуглеводні (нафта, газ, конденсат), неметалеві корисних копалин (пісок, суглинки, граніт, мігматит, бішофіт), металеві руди (залізисті кварцити), горючі тверді корисні копалини (торф), води мінеральні, підземні питні та технічні, грязі торф'яні.

Реалізація державної політики у сфері здійснення державного гірничого нагляду, відповідно до покладених на неї завдань, виконує Державна служба України з питань праці (Держпраці).

Державна служба України з питань праці (Держпраці) це центральний орган виконавчої влади України, утворений відповідно постанови Кабінету Міністрів «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» від 10 вересня 2014 № 442, в результаті реорганізації шляхом злиття Державної служби гірничого нагляду та промислової безпеки та Державної інспекції з питань праці, а також передачі Держсанепідслужбою функцій з реалізації державної політики у сфері гігієни праці та дозиметричного контролю робочих місць і доз опромінення працівників.

Основними завданнями покладеними на органи Державної служба України з питань праці (Держпраці) являються:

- реалізація державної політики у сферах промислової безпеки, охорони праці, гігієни праці, поводження з вибуховими матеріалами, здійснення державного гірничого нагляду, а також з питань нагляду та контролю за додержанням законодавства про працю, зайнятість населення, загальнообов'язкове державне соціальне страхування в частині призначення, нарахування та виплати допомоги, компенсацій, надання соціальних послуг та інших видів матеріального забезпечення з метою дотримання прав і гарантій застрахованих осіб;

- здійснення комплексного управління охороною праці та промисловою безпекою на державному рівні;

- здійснення державного регулювання і контролю у сфері діяльності, пов'язаної з об'єктами підвищеної небезпеки;

- організація та здійснення державного нагляду (контролю) у сфері функціонування ринку природного газу в частині підтримання належного технічного стану систем, вузлів і приладів обліку природного газу на об'єктах його видобутку та забезпечення безпечної і надійної експлуатації об'єктів Єдиної газотранспортної системи.

Держпраці проводить роботу по удосконаленню системи правових, соціально-економічних та організаційно-технічних заходів та доводить до відома підприємствам, організаціям та установам щодо обов'язкового

виконання вимог, необхідних для забезпечення захисту життя та здоров'я людей від небезпечних виробничих факторів під час використання небезпечних виробничих об'єктів.

Управління Державної служби України з питань праці у Полтавській області (управління Держпраці у Полтавській області) було утворено як юридична особа публічного права, та являється правонаступником прав та обов'язків територіального управління Державної служби гірничого нагляду та промислової безпеки у Полтавській області і Державної інспекції з питань праці у Полтавській області, в результаті реорганізації підприємства відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 11 лютого 2015 № 100.

Наказом Міністерства соціальної політики від 27 березня 2015 № 340 у відповідності до статті 21 Закону України «Про центральні органи виконавчої влади» та пункту 7 Положення про Державну службу України з питань праці, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 11 лютого 2015 року № 96 було затверджене «Положення про Головне управління (Управління) Державної служби України з питань праці».

В Положенні про Управління Держпраці у Полтавській області далі – Управління Держпраці) зазначено, що Управління Держпраці являється територіальним органом Державної служби України з питань праці, їй підпорядковується, та розташоване на території Полтавської області,

Відповідно до Положення, голова Полтавської обласної державної адміністрації координує діяльність Управління Держпраці і сприяє йому у виконанні покладених на нього завдань.

Повноваження Управління Держпраці поширюються на всю територію Полтавської області.

Управління Держпраці у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, указами Президента України та постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, актами Кабінету Міністрів України, нормативно-правовими актами Міністра

соціальної політики, іншими актами законодавства України, а також Положенням.

Основними завданнями Управління Держпраці являється:

- втілення державної політики у сферах промислової безпеки, охорони праці, гігієни праці, поводження з вибуховими матеріалами, здійснення державного гірничого нагляду, а також з питань нагляду та контролю за додержанням законодавства про працю, зайнятість населення, загальнообов'язкове державне соціальне страхування в частині призначення, нарахування та виплати допомоги, компенсацій, надання соціальних послуг та інших видів матеріального забезпечення з метою дотримання прав і гарантій застрахованих осіб;

- здійснення комплексного управління охороною праці та промисловою безпекою на обласному рівні;

- здійснення державного регулювання і контролю у сфері діяльності, пов'язаної з об'єктами підвищеної небезпеки;

- організація та здійснення державного нагляду (контролю) у сфері функціонування ринку природного газу в частині підтримання належного технічного стану систем, вузлів і приладів обліку природного газу на об'єктах його видобутку та забезпечення безпечної і надійної експлуатації об'єктів Єдиної газотранспортної системи.

Відповідно до покладених на нього завдань Управління Держпраці:

- бере участь у підготовці пропозицій щодо формування державної політики у сферах промислової безпеки, охорони праці, гігієни праці, здійснення державного гірничого нагляду, а також з питань нагляду та контролю за додержанням законодавства про працю, зайнятість населення, загальнообов'язкового державного соціального страхування в частині призначення нарахування та виплати допомоги, компенсацій, надання соціальних послуг та інших видів матеріального забезпечення з метою дотримання прав і гарантій застрахованих осіб, державного ринкового нагляду у межах сфери своєї відповідальності;

- координує відповідно до законодавства роботу місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування, підприємств, інших суб'єктів господарювання у сферах промислової безпеки, охорони праці, гігієни праці, здійснення державного гірничого нагляду, а також з питань нагляду та контролю за додержанням законодавства про працю, зайнятість населення, загальнообов'язкове державне соціальне страхування в частині призначення нарахування та виплати допомоги, компенсацій, надання соціальних послуг та інших видів матеріального забезпечення з метою дотримання прав і гарантій застрахованих осіб;

- здійснює контроль за виконанням функцій державного управління охороною праці, місцевими державними адміністраціями та органами місцевого самоврядування;

- постійно бере участь у підготовці пропозицій до загальнодержавної програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища і контролює їх виконання, бере участь у розробленні та виконанні інших державних і галузевих програм;

- здійснює державний контроль за дотриманням законодавства про працю юридичними особами, у тому числі їх структурними та відокремленими підрозділами, які не є юридичними особами, та фізичними особами, які використовують найману працю;

- здійснює державний нагляд за додержанням законодавства про працю та зайнятість населення виконавчими органами міських рад міст обласного значення, сільських, селищних, міських рад об'єднаних територіальних громад та центральними органами виконавчої влади;

- здійснює контроль за своєчасністю та об'єктивністю розслідування нещасних випадків на виробництві, їх документальним оформленням і веденням обліку, виконанням заходів з усунення причин нещасних випадків;

- здійснює в установленому законодавством порядку державний нагляд (контроль) за діяльністю робочих органів виконавчої дирекції Фонду

соціального страхування України (управління у Полтавській області, відділення в районах і містах обласного значення);

- здійснює державний нагляд (контроль) у сфері гігієни праці, у тому числі нагляд (контроль):

- здійснює державний нагляд (контроль) за дотриманням законодавства з охорони праці в частині безпечного ведення робіт, гігієни праці, промислової безпеки, безпеки робіт у сфері поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення, у тому числі з питань:

- забезпечення працівників спеціальним одягом, спеціальним взуттям та іншими засобами індивідуального та колективного захисту;

- монтажу, ремонту, реконструкції, налагодження і безпечної експлуатації машин, механізмів, устаткування, транспортних та інших засобів виробництва і машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки;

- безпеки робіт у сфері поводження з вибуховими матеріалами, проведення робіт з утилізації звичайних видів боєприпасів, ракетного палива та вибухових матеріалів військового призначення;

- виробництва, зберігання, використання отруйних речовин у виробничих процесах, у тому числі продуктів біотехнологій та інших біологічних агентів;

- організації проведення навчання (в тому числі спеціального) і перевірки знань з питань охорони праці; навчання працівників у сфері поводження з вибуховими матеріалами та перевірки їх знань;

Також одною з основних задач, покладених на Управління Держпраці у Полтавській області являється здійснення державного гірничого нагляду по питанням:

- правильності розробки родовищ корисних копалин у частині їх безпечної експлуатації;

- дотримання правил проведення геологічних і маркшейдерських робіт під час дослідно-промислової розробки та експлуатації родовищ корисних копалин;

- дотримання правил та технологій переробки мінеральної сировини;

- правильності та своєчасності проведення заходів, що гарантують безпеку людей, майна і навколишнього природного середовища, гірничих виробок і свердловин від шкідливого впливу робіт, пов'язаних із користуванням надрами;

- готовності державних воєнізованих гірничорятувальних служб та формувань і диспетчерських служб до локалізації та ліквідації наслідків аварій;

- здійснює державний нагляд (контроль) у сфері гірничих відносин на підприємствах вугільної, гірничорудної та нерудної промисловості, під час проведення гірничих робіт, будівництва та експлуатації, ліквідації або консервації гірничих підприємств;

- здійснює нагляд (контроль) за дотриманням умов спеціальних дозволів на користування надрами в частині державного гірничого нагляду;

- здійснює державний нагляд (контроль) у сфері діяльності, пов'язаної з об'єктами підвищеної небезпеки та потенційно небезпечними об'єктами, з питань проведення ідентифікації та декларування безпеки об'єктів підвищеної небезпеки;

- здійснює державний ринковий нагляд у межах сфери своєї відповідальності;

- здійснює нагляд (контроль) на ринку за об'єктами технічних регламентів та бере участь у підготовці пропозицій щодо правил і процедури ринкового нагляду за об'єктами технічних регламентів та інших нормативно-правових актів у відповідній сфері;

- здійснює дозиметричний контроль робочих місць та доз опромінення працівників;

- здійснює контроль за відповідністю визначеним вимогам віднесення вугільних шахт, що небезпечні внаслідок наявності газу, можливості раптових викидів та гірських ударів, до відповідних категорій;

- забезпечує складання санітарно-гігієнічних характеристик умов праці для подальшого визначення зв'язку захворювання з умовами праці.

Постійно приймає участь в організації проведення:

- експертизи проектної документації на відповідність вимогам нормативно-правових актів із забезпечення безпеки під час поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення;

- державної технічної експертизи безпеки проведення гірничих робіт, будівництва та експлуатації гірських гірничих підприємств, експертизи проектів з протиаварійного захисту гірських гірничих підприємств;

- випробування устаткування та матеріалів, технічного огляду устаткування, машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки, незалежної експертизи проектно-конструкторської документації на відповідність вимогам нормативно-правових актів із промислової безпеки, охорони та гігієни праці;

- експертної оцінки стану безпеки охорони праці та безпеки промислового виробництва суб'єкта господарювання, об'єктів підвищеної небезпеки, а також експертного обстеження (технічного діагностування) устаткування машин, механізмів підвищеної небезпеки;

В межах зазначених повноважень здійснює:

- розслідування та веде облік аварій і нещасних випадків, які підлягають спеціальному розслідуванню, аналізує їх причини, готує пропозиції щодо запобігання таким аваріям і випадкам;

- технічне розслідування обставин та причин виникнення аварій, пов'язаних із використанням газу в побуті, а також видає за результатами таких розслідувань обов'язкові до виконання органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями, громадянами рішення;

- розслідування обставин та причин виникнення гострих і хронічних професійних захворювань та отруєнь;

- моніторинг стану умов праці та здоров'я працівників як складову державного соціально-гігієнічного моніторингу;

- навчання, підвищення кваліфікації, підготовку та перепідготовку посадових осіб виконавчих органів міських рад міст обласного значення та

сільських, селищних, міських рад об'єднаних територіальних громад, центральних органів виконавчої влади, уповноважених на здійснення державного контролю за додержанням законодавства про працю;

погоджує:

- ліквідацію та консервацію гірничих об'єктів та або їх ділянок, споруд, пов'язаних із користуванням надрами, в установленому законодавством порядку;

- проекти стандартів, технічних умов, інші документи на засоби праці та виробництва, технологічні процеси;

- проекти проведення дослідно-промислового видобування корисних копалин, проекти і щорічні плани їх видобування та переробки, а також проекти будівництва підземних споруд щодо додержання вимог Гірничого закону України, законодавства з промислової безпеки та охорони праці;

- проекти планів розвитку гірничих робіт щодо їх безпечного ведення, а також норм відбору, втрат корисних копалин на підприємствах, що видобувають тверді, рідкі та газоподібні корисні копалини;

- проекти гірничих підприємств щодо запобігання шкідливому впливу гірничих робіт на життя та здоров'я населення, а також проекти захисту об'єктів, розташованих на гірничому відводі, від шкідливого впливу гірничих робіт під час підробки таких об'єктів гірничими роботами;

Відповідно до вимог законодавства України надає:

- дозволи на виконання робіт підвищеної небезпеки та на експлуатацію (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки;

- дозволи на право проведення вибухових робіт і виготовлення засобів їх механізації;

- свідоцтва на придбання і зберігання вибухових матеріалів промислового призначення;

- гірничі відводи для розробки родовищ корисних копалин;

Здійснює у передбачених законодавством випадках реєстрацію великотоннажних та інших технологічних транспортних засобів, що не

підлягають експлуатації на вулично-дорожній мережі загального користування, веде їх облік та визначає порядок проведення державного технічного огляду таких засобів та проводить облік підйимальних споруд (вантажопідйимальних кранів та машин, ліфтів, ескалаторів, канатних доріг, підйомників, фунікулерів тощо), парових та водогрійних котлів, посудин, що працюють під тиском, трубопроводів пари та гарячої води, атракціонів об'єктів нафтогазового комплексу та інших об'єктів;

Приймає участь у проведенні державних експертиз (перевірки) технологічної, конструкторської, технічної документації, впровадженні нових технологій, виготовлення засобів виробництва, засобів колективного та індивідуального захисту на відповідність їх нормативним актам про охорону праці; бере участь у веденні державного реєстру об'єктів підвищеної небезпеки;

При закінченні будівництвом об'єктів промислового та виробничого призначення, об'єктів, машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки, при складанні актів приймання-передачі, залучаються в обов'язковому порядку фахові представники Управління Держпраці.

Наказом Управління Держпраці складаються:

- комісії з розслідування обставин і причин аварій, розкрадання та втрат вибухових матеріалів, та за визначеними висновками матеріалів розслідування, у межах своєї компетенції приймаються відповідні рішення;

- комісій з розслідування нещасних випадків на виробництві;

Управління Держпраці в межах повноважень здійснює міжнародне співробітництво з питань, що належать до компетенції Управління Держпраці, вивчає, узагальнює та поширює досвід іноземних держав, бере участь у підготовці та укладенні міжнародних договорів, залученні та координації міжнародної технічної допомоги, представляє у визначеному порядку інтереси України у міжнародних організаціях;

В процесі роботи постійно надає пропозиції до державного замовлення на науково-дослідні роботи з питань охорони та гігієни праці, промислової безпеки, безпечного ведення робіт, здійснення державного гірничого нагляду,

поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення, об'єктами підвищеної небезпеки та контролює виконання державного замовлення.

Забезпечує в межах повноважень, передбачених законом, залучення громадян до участі в управлінні державними справами, ефективну взаємодію з інститутами громадянського суспільства, сприяє здійсненню громадського контролю за діяльністю Управління Держпраці;

При зверненні громадян з питань, пов'язаних з діяльністю Управління Держпраці, здійснює розгляд заяв та приймає обґрунтовані рішення в межах правового поля.

У випадках, передбачених законом, складаються протоколи про адміністративні правопорушення, розглядаються справи про правопорушення і накладаються адміністративні стягнення за порушення законодавства, та невиконання розпоряджень посадових осіб Управління Держпраці;

За результатами здійснення державного нагляду (контролю) Управління Держпраці може зупиняти, припиняти, обмежувати експлуатацію підприємств, окремих виробництв, цехів, дільниць, робочих місць, будівель, споруд, приміщень та інших виробничих об'єктів, виготовлення та експлуатацію машин, механізмів, устаткування, транспортних та інших засобів виробництва, виконання певних робіт, у тому числі пов'язаних із користуванням надрами, застосуванням нових небезпечних речовин, реалізацію продукції шляхом видачі відповідного розпорядчого документа у передбачених законодавством випадках, а також анулює видані дозволи;

Управління Держпраці координує діяльність виконавчих органів міських рад міст обласного значення та сільських, селищних, міських рад об'єднаних територіальних громад з питань виконання ними повноважень, нагляд за реалізацією яких віднесено до компетенції Держпраці;

Управління Держпраці з метою організації своєї діяльності:

1) забезпечує у межах повноважень здійснення заходів щодо запобігання корупції та контроль за їх здійсненням;

2) забезпечує ефективне, результативне і цільове використання бюджетних коштів;

3) організовує планово-фінансову роботу, здійснює контроль за використанням фінансових і матеріальних ресурсів, забезпечує організацію та вдосконалення бухгалтерського обліку;

4) організовує розгляд звернень громадян з питань, що належать до їх компетенції, виявляє та усуває причини, що призводять до подання громадянами скарг;

5) забезпечує доступ до публічної інформації, що перебуває у їх володінні;

6) забезпечує у межах своїх повноважень реалізацію державної політики стосовно захисту інформації з обмеженим доступом;

Управління Держпраці для виконання покладених на нього завдань має право: 1) залучати спеціалістів органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, вчених, представників організацій роботодавців, профспілок та інших інститутів громадянського суспільства, а також підприємств, установ та організацій (за погодженням з їх керівниками) для розгляду питань, що належать до компетенції Управління Держпраці;

2) отримувати в установленому законодавством порядку від державних органів та органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій усіх форм власності та їх посадових осіб інформацію, документи та інші матеріали, необхідні для виконання покладених завдань;

3) користуватися відповідними інформаційними базами даних державних органів, органів місцевого самоврядування, державною системою урядового зв'язку, іншими технічними засобами;

4) скликати наради, утворювати комісії та робочі групи, проводити наукові конференції, семінари з питань, що належать до її компетенції;

5) надавати посадовим особам виконавчих органів міських рад міст обласного значення та сільських, селищних, міських рад об'єднаних територіальних громад обов'язкові для виконання вимоги щодо усунення

причин і умов неналежного виконання ними повноважень, нагляд за здійсненням яких віднесено до компетенції Держпраці;

б) залучати працівників правоохоронних органів до здійснення заходів з державного нагляду (контролю);

7) заслуховувати звіти посадових осіб місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій з питань, що належать до компетенції Управління Держпраці;

8) використовувати транспортні засоби спеціалізованого призначення, у тому числі із символікою Держпраці.

Управлінню Держпраці, під час виконання покладених на нього завдань необхідно взаємодіяти, в установленому порядку, з територіальними органами міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, місцевими державними адміністраціями, органами місцевого самоврядування, а також підприємствами, установами, організаціями на відповідній території з питань, віднесених до його компетенції.

Управління Держпраці в межах своїх повноважень видає накази організаційно-розпорядчого характеру і контролює їх виконання. Акти Управління Держпраці можуть бути скасовані Головою Держпраці повністю чи в окремій частині, у тому числі за дорученням Міністра соціальної політики України.

Управління Держпраці очолює начальник, який призначається на посаду та звільняється з посади Головою Державної служби України з питань праці за погодженням з Міністром соціальної політики України та головою відповідної обласної державної адміністрації.

Начальник Управління Держпраці несе персональну відповідальність за виконання покладених на Управління Держпраці завдань і здійснення ним своїх повноважень, організовує роботу з підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників, призначає на посади та звільняє з посад керівників структурних підрозділів, призначає на посади та звільняє з посад інших державних службовців та працівників Управління Держпраці, присвоює їм

ранги державних службовців, приймає рішення щодо їх заохочення та притягнення до дисциплінарної відповідальності (крім своїх заступників);

В Управлінні Держпраці для колективного вирішення питань, що належать до його компетенції, обговорення найважливіших напрямів його діяльності може утворюватися колегія.

Рішення колегії можуть бути реалізовані шляхом видання відповідного наказу Управління Держпраці.

Структуру Управління Держпраці затверджує Голова Державної служби України з питань праці за погодженням з Міністром соціальної політики України.

Штатний розпис та кошторис Управління Держпраці затверджує Голова Державної служби України з питань праці. Чисельність працівників Управління Держпраці затверджує Голова Державної служби України з питань праці в межах граничної чисельності працівників, визначеної Кабінетом Міністрів України.

Управління Держпраці є юридичною особою публічного права, неприбутковою установою, має печатку із зображенням Державного Герба України та своїм найменуванням, власні бланки, рахунки в установах Державної казначейської служби України.

В «Положенні про порядок здійснення державного гірничого нагляду» затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 21 лютого 1995 № 134, зазначаються основні моменти щодо здійснення державного гірничого нагляду.

Слід зауважити, що Положення розроблене відповідно до вимог статті 61,63 Кодексу України про надра та статті 10 Гірничого закону України не враховує вимоги Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» від 05 квітня 2007 року № 877-V в редакції від 01.10.2021 року із дотримання основних принципів державного нагляду, (Стаття 3. Основні принципи державного нагляду (контролю)) та потребує перегляду та корегування.

Державною службою України з питань праці 25.07.2018 на своєму веб-сайті було оприлюднено проект постанови КМУ «Про затвердження Порядку здійснення державного гірничого нагляду», та направлено лист (вих. від 10.09.2018 № 7149/1/10/3-ДП-18) про узгодження позицій щодо проекту постанови до Державної регуляторної служби України (вих. від 14.09.2018 № 10388/1/19-18).

Проектом передбачалось конкретизація переліку основних заходів державного гірничого нагляду, а також порядок їх проведення відповідно до Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» та внесених змін до нього. Окреслено основні завдання та процедури здійснення Державною службою України з питань праці та її територіальними органами державного гірничого нагляду.

У відповідності до діючого «Положення про порядок здійснення державного гірничого нагляду» затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 лютого 1995 № 134, зазначено, що Державний гірничий нагляд - це нагляд за додержанням підприємствами, установами, організаціями та громадянами (далі - користувачі) актів законодавства, правил і норм щодо ведення робіт, пов'язаних з геологічним вивченням надр, їх використанням та охороною, а також використанням і переробкою мінеральної сировини.

Відповідно до проекту «Порядку здійснення державного гірничого нагляду», зазначається що, Державний гірничий нагляд – це нагляд за додержанням юридичними особами (включаючи їх структурні та відокремлені підрозділи, які не є юридичними особами), фізичними особами-підприємцями (далі – суб'єкти господарювання) гірничого законодавства та законодавства про надра під час проведення гірничих робіт, будівництва та експлуатації, ліквідації або консервації гірничих підприємств, правил і норм щодо ведення робіт, пов'язаних з геологічним вивченням надр, їх використанням та охороною, а також переробкою мінеральної сировини, проведенням буро-підривних робіт.

2.2. Вузлові напрями діяльності Управління Держпраці у Полтавській області у сфері державного гірничого нагляду та контролю

Українська держава має багаті надра, в яких виявлено понад 20 000 родовищ і проявів з 117 видів корисних копалин, з яких близько 8 700 родовищ мають промислове значення і враховуються Державним балансом запасів корисних копалин з інформації зазначеної на офіційному сайті ДНВП «Геоінформ» [78].

Понад 3000 родовищ з 99 видів корисних копалин освоєно промисловістю. За обсягом розвіданих запасів вугілля, залізних, марганцевих і титано-цирконієвих руд, а також графіту, каоліну, калійних солей, сірки, вогнетривких глин, облицювального каменю Україна належить до однієї з провідних країн світу.

Зокрема, запаси вугілля відносно світових становлять 7,5 %, залізних руд – 15%, марганцевих – 42,8%

На даний час в Україні у значних обсягах видобуваються кам'яне вугілля (1,5% світового), товарні залізні (4,5%) та марганцеві (9%) руди, уран, титан, цирконій, каолін (18%), бром, нерудна металургійна сировина (кварцити, флюсові вапняки і доломіти), хімічна сировина (кам'яна сіль), облицювальний камінь (граніт, габро, лабрадорити тощо), скляний пісок тощо.

Із надр держави вилучається вуглеводнева сировина, торф, цементна сировина, тугоплавкі та вогнетривкі глини, сировина для виробництва будматеріалів, йод, бром, різноманітні мінеральні води, дорогоцінне та коштовне каміння, п'єзокварц тощо.

Із надр вилучаються підземні води господарсько-питного призначення, за рахунок яких вирішується проблема водопостачання більшості крупних населених пунктів України, а також мінеральні води і лікувальні грязі, які є основою для розвитку оздоровчих курортних закладів нашої держави.

Актуальним є пріоритетний розвиток нових енергетичних технологій, які базуються на значних запасах в Україні кам'яного і бурого вугілля, багатих органікою сланців, торфу тощо та використанні нетрадиційних і

альтернативних джерел енергії, за умов диверсифікації джерел імпортованої частини паливно-енергетичних ресурсів, недостатньої для задоволення решти її власних потреб.

Наказом Міністерства соціальної політики від 27 березня 2015 № 340 у відповідності до статті 21 Закону України «Про центральні органи виконавчої влади» та пункту 7 Положення про Державну службу України з питань праці, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 11 лютого 2015 року № 96 було затверджене «Положення про Головне управління (Управління) Державної служби України з питань праці».

В Положенні про Управління Держпраці у Полтавській області далі – Управління Держпраці) зазначено, що Управління Держпраці являється територіальним органом Державної служби України з питань праці, їй підпорядковується, та розташоване на території Полтавської області,

Управління Держпраці у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, указами Президента України та постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, актами Кабінету Міністрів України, нормативно-правовими актами Міністра соціальної політики, іншими актами законодавства України, а

Здійснення Державного нагляду у сферах охорони праці, промислової безпеки, ведення робіт, пов'язаних з геологічним вивченням надр, їх використанням та охороною, безпечним поведінням з вибуховими матеріалами, використанням та переробкою мінеральної сировини покладено на сектор гірничого нагляду відділу нагляду в промисловості, АПК та СКС та об'єктах підвищеної небезпеки Управління Держпраці у Полтавській області, обґрунтовано відповідне питання стосовно прав та обов'язків викладено в (Таблиці 2.1) та (Таблиці 2.2).

Таблиця 2.1

Основні обов'язки покладені на відділ нагляду в промисловості, АПК та СКС та об'єктах підвищеної небезпеки

№ з/п	Обов'язки головних державних інспекторів
1	<p>Організація належного рівня державного нагляду за:</p> <ul style="list-style-type: none"> - промисловою безпекою, охороною праці та охороною надр на піднаглядних підприємствах гірничодобувної та нафтогазової промисловості; - станом безпеки та безпечною експлуатацією діючих об'єктів на піднаглядних підприємствах гірничодобувної та нафтогазової промисловості; - якістю спорудження, ремонту, реконструкції, налагодження, випробування та діагностики піднаглядних об'єктів; <p>виконанням вимог вибухонебезпечних технологічних процесів при експлуатації діючих об'єктів на піднаглядних підприємствах гірничодобувної та нафтогазової промисловості;</p> <ul style="list-style-type: none"> - безпечним поводженням з вибуховими матеріалами;- станом та готовністю протиаварійних служб на піднаглядних об'єктах гірничодобувної та нафтогазової промисловості.
2	<p>Розгляд та затвердження планів роботи державних інспекторів, проведення контролю за їх виконанням.</p>
3	<p>Розробка заходів щодо поліпшення організації праці державних інспекторів, надавання їм допомоги з питань забезпечення службовими приміщеннями, зв'язком, тощо.</p>
4	<p>Проведення робіт по забезпеченню дотримання головними державними інспекторами трудової та виконавчої дисципліни, покращення організації праці та ефективного використання робочого часу.</p>
5	<p>Начальником відділу організовується та здійснюється в межах компетенції:</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - розгляд технічних та технологічних питань, пов'язаних із безпекою технологічних об'єктів піднаглядних виробництв та стану безпеки об'єктів з залученням, в разі необхідності, експертних, науково-дослідних і проектних організацій; - розгляд планів розвитку гірничих робіт - розгляд звернень підприємств і окремих громадян із питань, що відносяться до компетенції відділу; - технічне розслідування обставин та причин промислових аварій, групових та смертельних нещасних випадків, розробляє пропозиції щодо їх попередження; <p>Проводиться:</p> <ul style="list-style-type: none"> - інформаційна та роз'яснювальна робота в засобах масової інформації з питань, що входять до компетенції відділу; - аналіз аварій та нещасних випадків; - нагляд за повнотою та своєчасністю виконання колективних договорів із питань охорони праці. - видача у передбачених законодавством випадках свідоцтв на придбання та зберігання вибухових матеріалів промислового призначення. - розгляд питань щодо встановлення необхідного строку для виконання заходів щодо приведення умов праці на конкретному виробництві чи робочому місці до нормативних вимог та умов тимчасового припинення чинності нормативно-правових актів; - участь у роботі державних та робочих комісій з приймання в експлуатацію нових та реконструйованих об'єктів; - участь у виробничих нарадах із питань безпеки виробництв та засіданнях комісій з питань охорони праці.
6	<p>Працівники відділу вивчають, узагальнюють та поширюють:</p> <ul style="list-style-type: none"> - практику застосування законодавчих та нормативно-правових актів на піднаглядних підприємствах , надає пропозиції щодо її

	вдосконалення; - позитивний досвід роботи піднаглядних підприємств щодо створення безпечних технологій і вирішення конкретних питань, пов'язаних із підвищенням безпеки та надійності технологічних процесів.
7	Надають методичну допомогу місцевим органам державної виконавчої влади по розробці і впровадженню на обласному та районному рівнях системи управління охороною праці, організації роботи служб охорони праці цих органів.
8	Контролюють виконання на території області «Положення про розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на підприємствах, в установах і організаціях». Брати особисту участь, у разі залучення, у спеціальному розслідуванні нещасних випадків, а також контролювати правильність розслідування, оформлення і розсилки матеріалів та виконання заходів, що були запропоновані комісіями.

(Таблиця 2.2)

Права відповідно до зазначених законодавством України (крім передбачених статтею 7 Закону України «Про державну службу»)

№ з/п	Права головних державних інспекторів
1	Безперешкодно відвідувати підприємства, об'єкти, виробництва, фізичних осіб, які відповідно до законодавства використовують найману працю, та проводити в присутності роботодавця або його представника перевірку додержання законодавства з питань, що належать до його компетенції. Одержувати від роботодавців і посадових осіб письмові чи усні пояснення, висновки експертних обстежень, аудитів, матеріали та інформацію з відповідних питань, звіти про рівень і стан профілактичної роботи, причини порушень законодавства та здійснення заходів щодо їх усунення.

Видавати в установленому порядку роботодавцям, керівникам та іншим посадовим особам юридичних та фізичних осіб, які відповідно до законодавства використовують найману працю, місцевим державним адміністраціям та органам місцевого самоврядування обов'язкові для виконання приписи (розпорядження) про усунення порушень і недоліків у сфері промислової безпеки, охорони праці та безпечної експлуатації об'єктів підвищеної небезпеки.

Забороняти, зупиняти, припиняти, обмежувати експлуатацію підприємств, окремих виробництв, цехів, дільниць, робочих місць, будівель, споруд, приміщень, випуск та експлуатацію машин, механізмів, устаткування, транспортних та інших засобів виробництва, виконання певних робіт, у тому числі пов'язаних із застосуванням нових небезпечних речовин, реалізацію продукції, а також скасовувати або припиняти дію виданих дозволів до усунення порушень, які створюють загрозу життю працівників.

Притягати до адміністративної відповідальності посадових осіб і працівників за порушення законодавства про охорону праці в частині безпечного ведення робіт.

Надсилати роботодавцям подання про невідповідність окремих посадових осіб займаній посаді, передавати матеріали органам прокуратури для притягнення осіб до відповідальності.

Одержувати в установленому порядку від місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій інформацію, документи та інші матеріали, необхідні для виконання покладених на нього завдань.

Скликати в установленому порядку наради з питань, що належать до компетенції відділу.

Залучати спеціалістів органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій (за погодженням з їх керівниками) для розгляду питань, що належать до компетенції відділу.

	<p>Готувати листи від імені Управління до місцевих органів державної виконавчої влади, підприємств, установ, організації і окремих громадян, що належать до компетенції відділу.</p> <ul style="list-style-type: none"> - заслуховувати звіти керівників підприємств і організацій з питань, що входять до компетенції відділу; - вносити пропозиції щодо призупинки дії дозволів, якщо не забезпечується дотримання умов їх дії; - вносити пропозиції щодо структури та чисельності відділу; - вносити пропозиції щодо заохочення або притягнення до дисциплінарної відповідальності працівників відділу; - залучати представників спеціалізованих ЕТЦ, науково-дослідних, проектно-конструкторських, господарських організацій для консультацій з питань, що входять до компетенції відділу;
--	---

Начальник відділу підпорядковується безпосередньо першому заступнику начальника Управління та начальнику Управління.

Відповідно до вищезазначених обов'язків держслужбовців належить розробка Річних планів перевірок суб'єктів господарювання та здійснення заходів державного нагляду (контролю), що мають реєстрацію у Полтавській області, щодо додержання законодавства у сфері промислової безпеки, охорони праці, гігієни праці, поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення, сфері державного гірничого нагляду здійснюються відповідно вимог зазначених в Статті 4. Загальні вимоги до здійснення державного нагляду (контролю) Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» від 05 квітня 2007 року № 877-V.

Коротко зазначу основні вимоги до проведення заходів державного нагляду (контролю):

- захід здійснюється за місцем провадження господарської діяльності суб'єкта господарювання або його відокремлених підрозділів, або у приміщенні органу державного нагляду (контролю) у випадках, передбачених законом.

- здійснення заходів державного нагляду (контролю) різними органами державного нагляду (контролю) з одного й того самого питання заборонено.

- планові та позапланові заходи здійснюються в робочий час суб'єкта господарювання, встановлений його правилами внутрішнього трудового розпорядку.

- орган державного нагляду (контролю) не може здійснювати державний нагляд (контроль) у сфері господарської діяльності, якщо закон прямо не уповноважує такий орган на здійснення державного нагляду (контролю) у певній сфері господарської діяльності та не визначає повноваження такого органу під час здійснення державного нагляду (контролю).

- у разі якщо норма закону чи іншого нормативно-правового акта, виданого на підставі закону, або якщо норми різних законів чи різних нормативно-правових актів допускають неоднозначне (множинне) трактування прав і обов'язків суб'єкта господарювання або повноважень органу державного нагляду (контролю), така норма трактується в інтересах суб'єкта господарювання.

Перед початком здійснення державного нагляду (контролю) посадова особа органу державного нагляду (контролю) надає направлення на здійснення запланованого заходу, оформлене відповідно до вимог законодавства, пред'являє посвідчення та вносить запис до журналу реєстрації заходів державного нагляду (контролю) (за наявності такого журналу у суб'єкта господарювання).

Плановий чи позаплановий захід щодо суб'єкта господарювання - юридичної особи має здійснюватися у присутності керівника або особи, уповноваженої керівником.

Обов'язковою вимогою щодо здійснення запланованого заходу являється збереження посадовими особами органу державного нагляду (контролю) комерційної таємниці та конфіденційну інформацію суб'єкта господарювання.

При здійсненні заходів державного нагляду (контролю) головні інспектори гірничого нагляду зобов'язані використовувати виключно

уніфіковані форми актів, затверджені відповідно до вимог законодавства наказом Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України, зразки яких для ознайомлення знаходяться на офіційному сайті підприємства.

В 2016 році Державною регуляторною службою України спільно з Міністерством економічного розвитку і торгівлі України та за підтримки Офісу ефективного регулювання (BRDO) був запущений «Пілотний модуль планування заходів державного нагляду (контролю) та збору інформації для запуску інтегрованої автоматизованої системи державного нагляду (контролю), ІАС ДНК», який продовжує афективно працювати, з метою забезпечення суб'єктів господарювання та органів державної влади, органів місцевого самоврядування інформацією про заходи державного нагляду (контролю).

До інтегрованої автоматизованої системи державного нагляду (контролю) вносяться відомості про юридичних осіб: найменування суб'єкта господарювання, ідентифікаційний код, місцезнаходження, види діяльності, ступінь ризику від провадження господарської діяльності; найменування органів державного нагляду (контролю); види господарської діяльності, що підлягають державному нагляду (контролю); перелік нормативно-правових актів, дотримання вимог яких перевіряється під час здійснення заходів державного нагляду (контролю), з посиланням на офіційні веб-сторінки відповідних органів державного нагляду (контролю); річні плани проведення заходів державного нагляду (контролю) та план проведення комплексних заходів державного нагляду (контролю); звіти про виконання річних та комплексного планів проведення заходів державного нагляду (контролю) за попередній рік; дату і номер наказу (рішення, розпорядження), місце здійснення заходу, строки здійснення, тип, підставу та предмет здійснення заходу, найменування органу державного нагляду (контролю), що зазначені у посвідченні (направленні) на проведення заходу державного нагляду (контролю); результати здійсненого заходу державного нагляду (контролю) із зазначенням номера акта щодо виявлення або відсутності порушень

законодавства, посилання на відповідні вимоги законодавства у разі виявлення порушень; короткий зміст розпорядчого документа про усунення порушень, виявлених під час здійснених заходів державного нагляду (контролю); застосовані до суб'єкта господарювання адміністративно-господарські санкції за результатами здійсненого заходу державного нагляду (контролю); результати оскарження розпорядчих документів органів державного нагляду (контролю) та застосовані до суб'єктів господарювання адміністративно-господарські санкції.

Відомості, що містять інформацію з обмеженим доступом, до інтегрованої автоматизованої системи державного нагляду (контролю) не вносяться.

Посадові особи органу державного нагляду (контролю) починають перевірку з ознайомлення із статутом підприємства, наказом про призначення керівника, контрактом із керівником.

Посадові особи органу державного нагляду (контролю) з метою з'ясування обставин, які мають значення для повноти проведення заходу, здійснюють у межах повноважень, передбачених законом, огляд територій або приміщень, які використовуються для провадження господарської діяльності, а також будь-яких документів чи предметів, якщо це передбачено законом.

Доступ до відомостей інтегрованої автоматизованої системи державного нагляду (контролю) (крім реєстраційних номерів облікових карток платників податків та паспортних даних) здійснюється через мережу Інтернет та є відкритим і безоплатним.

Створення та функціонування інтегрованої автоматизованої системи державного нагляду (контролю) забезпечує центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну регуляторну політику, політику з питань нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності, ліцензування та дозвільної системи у сфері господарської діяльності та дерегуляції господарської діяльності, який є її держателем.

Порядок функціонування інтегрованої автоматизованої системи державного нагляду (контролю), внесення відомостей до неї та строки розміщення цих відомостей затверджуються Кабінетом Міністрів України.

Органи державного нагляду (контролю) та центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну регуляторну політику, політику з питань нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності, ліцензування та дозвільної системи у сфері господарської діяльності та дерегуляції господарської діяльності, зобов'язані вносити відомості до інтегрованої автоматизованої системи державного нагляду (контролю) у строки, визначені законодавством.

Органами державного нагляду (контролю) щороку визначається перелік суб'єктів господарювання, які підлягають плановим заходам державного нагляду (контролю) у плановому періоді, та не пізніше 15 жовтня року, що передує плановому, вносять інформацію про таких суб'єктів господарювання до інтегрованої автоматизованої системи державного нагляду (контролю) для автоматичного виявлення нею суб'єктів господарювання, які підлягають комплексним плановим заходам державного нагляду (контролю).

План здійснення комплексних заходів державного нагляду (контролю) на відповідний плановий період для всіх органів державного нагляду (контролю) затверджує центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну регуляторну політику, політику з питань нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності, ліцензування та дозвільної системи у сфері господарської діяльності та дерегуляції господарської діяльності, оприлюднює на своєму офіційному веб-сайті та вносить відомості до інтегрованої автоматизованої системи державного нагляду (контролю) до 15 листопада року, що передує плановому.

В 2020 році Управлінням Держпраці у Полтавській області загалом було проведено 503 (планові) та 1184 (позапланова) перевірки підприємств, з них частка перевірок інспекторами гірничого нагляду складає 94 (30 – планових та 64 позапланові).

В річні плани здійснення заходів державного нагляду (контролю) на відповідний плановий період (2020 та 2021 роки) були внесені зміни та корегування, відповідно до умов, зазначених в прикінцевих та перехідних положеннях» Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо підтримки платників податків на період здійснення заходів, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)» від 17 березня 2020 року № 533-ІХ, постановою Кабінету Міністрів України від 09.12.2020 № 1236 «Про встановлення карантину та запровадження обмежувальних протиепідемічних заходів з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2» (зі змінами внесеними постановами Кабінету Міністрів України від 17.02.2021 № 104, від 21.04.2021 № 405, від 16.06.2021 № 611, від 11.08.2021 № 855 та від 22.09.2021 № 981.

На вимогу частини другої статті 5 Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» Кабінет Міністрів України затверджена постанова від 20 травня 2020 № 383 «Про затвердження критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності та визначається періодичність проведення планових заходів державного нагляду (контролю) за додержанням законодавства у сферах охорони праці, промислової безпеки, гігієни праці, поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення, праці, зайнятості населення, зайнятості та працевлаштування осіб з інвалідністю, здійснення державного гірничого нагляду Державною службою з питань праці», відповідно до якої було визначено ступінь ризику від провадження господарської діяльності підприємством.

Перевірки здійснювалися, відповідно до зазначених критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності, тільки з високим ступінь ризику від провадження господарської діяльності.

В 2021 році, Управління Держпраці у Полтавській області, станом на 01.12.2021 рік, проведено 475 (планових) 1083 (позапланових) перевірок суб'єктів господарювання, з високим ступінь ризику від провадження господарської діяльності. З них частка гірничого нагляду складає 75 планові та 57 позапланових.

Посадовими особами служби гірничого нагляду Управління Держпраці у Полтавській області, під час проведення планових та позапланових перевірок підприємств, які займаються бурінням та капітальним ремонтом свердловин на суходолі, видобутком на всіх гірничодобувних об'єктах, постійно проводиться роз'яснювальна робота щодо профілактики виробничого травматизму на підприємствах, та зменшення кількості випадків травмування працівників під час виконання робіт на висоті.

Також хочеться зазначити, що звіти Управління Держпраці у Полтавській області за річні поведені перевірки, зводяться тільки до переліку підприємств, щодо яких було здійснено захід державного гірничого нагляду (контролю). Глибокого аналізу по видам корисних копалин відповідно до переліків копалин загальнодержавного та місцевого значення, затверджених постановою КМУ України від 12 грудня 1994 № 827, по видам користування надрами відповідно до статті 14 кодексу України про надра, статті 13 Закону України про нафту і газ.

Основними завданнями Управління Держпраці являється:

- втілення державної політики у сферах промислової безпеки, охорони праці, гігієни праці, поводження з вибуховими матеріалами, здійснення державного гірничого нагляду, а також з питань нагляду та контролю за додержанням законодавства про працю, зайнятість населення, загальнообов'язкове державне соціальне страхування в частині призначення, нарахування та виплати допомоги, компенсацій, надання соціальних послуг та інших видів матеріального забезпечення з метою дотримання прав і гарантій застрахованих осіб;

- здійснення комплексного управління охороною праці та промисловою безпекою на обласному рівні;
- здійснення державного регулювання і контролю у сфері діяльності, пов'язаної з об'єктами підвищеної небезпеки;
- організація та здійснення державного нагляду (контролю) у сфері функціонування ринку природного газу в частині підтримання належного технічного стану систем, вузлів і приладів обліку природного газу на об'єктах його видобутку та забезпечення безпечної і надійної експлуатації об'єктів Єдиної газотранспортної системи.

Відповідно до покладених на нього завдань Управління Держпраці:

- бере участь у підготовці пропозицій щодо формування державної політики у сферах промислової безпеки, охорони праці, гігієни праці, здійснення державного гірничого нагляду, а також з питань нагляду та контролю за додержанням законодавства про працю, зайнятість населення, загальнообов'язкового державного соціального страхування в частині призначення нарахування та виплати допомоги, компенсацій, надання соціальних послуг та інших видів матеріального забезпечення з метою дотримання прав і гарантій застрахованих осіб, державного ринкового нагляду у межах сфери своєї відповідальності;
- координує відповідно до законодавства роботу місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування, підприємств, інших суб'єктів господарювання у сферах промислової безпеки, охорони праці, гігієни праці, здійснення державного гірничого нагляду, а також з питань нагляду та контролю за додержанням законодавства про працю, зайнятість населення, загальнообов'язкове державне соціальне страхування в частині призначення нарахування та виплати допомоги, компенсацій, надання соціальних послуг та інших видів матеріального забезпечення з метою дотримання прав і гарантій застрахованих осіб;

- здійснює контроль за виконанням функцій державного управління охороною праці, місцевими державними адміністраціями та органами місцевого самоврядування;

- постійно бере участь у підготовці пропозицій до загальнодержавної програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища і контролює їх виконання, бере участь у розробленні та виконанні інших державних і галузевих програм;

- здійснює державний контроль за дотриманням законодавства про працю юридичними особами, у тому числі їх структурними та відокремленими підрозділами, які не є юридичними особами, та фізичними особами, які використовують найману працю;

- здійснює державний нагляд за додержанням законодавства про працю та зайнятість населення виконавчими органами міських рад міст обласного значення, сільських, селищних, міських рад об'єднаних територіальних громад та центральними органами виконавчої влади;

- здійснює контроль за своєчасністю та об'єктивністю розслідування нещасних випадків на виробництві, їх документальним оформленням і веденням обліку, виконанням заходів з усунення причин нещасних випадків;

- здійснює в установленому законодавством порядку державний нагляд (контроль) за діяльністю робочих органів виконавчої дирекції Фонду соціального страхування України (управління у Полтавській області, відділення в районах і містах обласного значення);

- здійснює державний нагляд (контроль) у сфері гігієни праці, у тому числі нагляд (контроль):

- здійснює державний нагляд (контроль) за додержанням законодавства з охорони праці в частині безпечного ведення робіт, гігієни праці, промислової безпеки, безпеки робіт у сфері поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення, у тому числі з питань:

забезпечення працівників спеціальним одягом, спеціальним взуттям та іншими засобами індивідуального та колективного захисту;

- монтажу, ремонту, реконструкції, налагодження і безпечної експлуатації машин, механізмів, устаткування, транспортних та інших засобів виробництва і машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки;

- безпеки робіт у сфері поводження з вибуховими матеріалами, проведення робіт з утилізації звичайних видів боєприпасів, ракетного палива та вибухових матеріалів військового призначення;

- виробництва, зберігання, використання отруйних речовин у виробничих процесах, у тому числі продуктів біотехнологій та інших біологічних агентів;

- організації проведення навчання (в тому числі спеціального) і перевірки знань з питань охорони праці; навчання працівників у сфері поводження з вибуховими матеріалами та перевірки їх знань;

Також одною з основних задач, покладених на Управління Держпраці у Полтавській області являється здійснення державного гірничого нагляду по питанням:

- правильності розробки родовищ корисних копалин у частині їх безпечної експлуатації: додержання правил проведення геологічних і маркшейдерських робіт під час дослідно-промислової розробки та експлуатації родовищ корисних копалин;

- додержання правил та технологій переробки мінеральної сировини;

- правильності та своєчасності проведення заходів, що гарантують безпеку людей, майна і навколишнього природного середовища, гірничих виробок і свердловин від шкідливого впливу робіт, пов'язаних із користуванням надрами;

- готовності державних воєнізованих гірничорятувальних служб та формувань і диспетчерських служб до локалізації та ліквідації наслідків аварій;

- здійснює державний нагляд (контроль) у сфері гірничих відносин на підприємствах вугільної, гірничорудної та нерудної промисловості, під час проведення гірничих робіт, будівництва та експлуатації, ліквідації або консервації гірничих підприємств;

- здійснює нагляд (контроль) за дотриманням умов спеціальних дозволів на користування надрами в частині державного гірничого нагляду;
- здійснює державний нагляд (контроль) у сфері діяльності, пов'язаної з об'єктами підвищеної небезпеки та потенційно небезпечними об'єктами, з питань проведення ідентифікації та декларування безпеки об'єктів підвищеної небезпеки;
- здійснює державний ринковий нагляд у межах сфери своєї відповідальності;
- здійснює нагляд (контроль) на ринку за об'єктами технічних регламентів та бере участь у підготовці пропозицій щодо правил і процедури ринкового нагляду за об'єктами технічних регламентів та інших нормативно-правових актів у відповідній сфері;
- здійснює дозиметричний контроль робочих місць та доз опромінення працівників;
- здійснює контроль за відповідністю визначеним вимогам віднесення вугільних шахт, що небезпечні внаслідок наявності газу, можливості раптових викидів та гірських ударів, до відповідних категорій;
- забезпечує складання санітарно-гігієнічних характеристик умов праці для подальшого визначення зв'язку захворювання з умовами праці.

Постійно приймає участь в організації проведення:

- експертизи проектної документації на відповідність вимогам нормативно-правових актів із забезпечення безпеки під час поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення;
- державної технічної експертизи безпеки проведення гірничих робіт, будівництва та експлуатації гірських гірничих підприємств, експертизи проектів з протиаварійного захисту гірських гірничих підприємств;
- випробування устаткування та матеріалів, технічного огляду устаткування, машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки, незалежної експертизи проектно-конструкторської документації на

відповідність вимогам нормативно-правових актів із промислової безпеки, охорони та гігієни праці;

- експертної оцінки стану безпеки охорони праці та безпеки промислового виробництва суб'єкта господарювання, об'єктів підвищеної небезпеки, а також експертного обстеження (технічного діагностування) устаткування машин, механізмів підвищеної небезпеки;

В межах зазначених повноважень здійснює:

- розслідування та веде облік аварій і нещасних випадків, які підлягають спеціальному розслідуванню, аналізує їх причини, готує пропозиції щодо запобігання таким аваріям і випадкам;

- технічне розслідування обставин та причин виникнення аварій, пов'язаних із використанням газу в побуті, а також видає за результатами таких розслідувань обов'язкові до виконання органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями, громадянами рішення;

- розслідування обставин та причин виникнення гострих і хронічних професійних захворювань та отруень;

- моніторинг стану умов праці та здоров'я працівників як складову державного соціально-гігієнічного моніторингу;

- навчання, підвищення кваліфікації, підготовку та перепідготовку посадових осіб виконавчих органів міських рад міст обласного значення та сільських, селищних, міських рад об'єднаних територіальних громад, центральних органів виконавчої влади, уповноважених на здійснення державного контролю за дотриманням законодавства про працю;

погоджує:

- ліквідацію та консервацію гірничих об'єктів та або їх ділянок, споруд, пов'язаних із користуванням надрами, в установленому законодавством порядку;

- проекти стандартів, технічних умов, інші документи на засоби праці та виробництва, технологічні процеси;

- проекти проведення дослідно-промислового видобування корисних копалин, проекти і щорічні плани їх видобування та переробки, а також проекти будівництва підземних споруд щодо додержання вимог Гірничого закону України, законодавства з промислової безпеки та охорони праці;

- проекти планів розвитку гірничих робіт щодо їх безпечного ведення, а також норм відбору, втрат корисних копалин на підприємствах, що видобувають тверді, рідкі та газоподібні корисні копалини;

- проекти гірничих підприємств щодо запобігання шкідливому впливу гірничих робіт на життя та здоров'я населення, а також проекти захисту об'єктів, розташованих на гірничому відводі, від шкідливого впливу гірничих робіт під час підробки таких об'єктів гірничими роботами;

Відповідно до вимог законодавства України надає:

- дозволи на виконання робіт підвищеної небезпеки та на експлуатацію (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки;

- дозволи на право проведення вибухових робіт і виготовлення засобів їх механізації;

- свідоцтва на придбання і зберігання вибухових матеріалів промислового призначення;

- гірничі відводи для розробки родовищ корисних копалин;

Здійснює у передбачених законодавством випадках реєстрацію великотоннажних та інших технологічних транспортних засобів, що не підлягають експлуатації на вулично-дорожній мережі загального користування, веде їх облік та визначає порядок проведення державного технічного огляду таких засобів та проводить облік підймальних споруд (вантажопідймальних кранів та машин, ліфтів, ескалаторів, канатних доріг, підйомників, фунікулерів тощо), парових та водогрійних котлів, посудин, що працюють під тиском, трубопроводів пари та гарячої води, атракціонів об'єктів нафтогазового комплексу та інших об'єктів;

Приймає участь у проведенні державних експертиз (перевірки) технологічної, конструкторської, технічної документації, впровадженні нових

технологій, виготовлення засобів виробництва, засобів колективного та індивідуального захисту на відповідність їх нормативним актам про охорону праці; бере участь у веденні державного реєстру об'єктів підвищеної небезпеки;

При закінченні будівництвом об'єктів промислового та виробничого призначення, об'єктів, машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки, при складанні актів приймання-передачі, залучаються в обов'язковому порядку фахові представники Управління Держпраці.

Наказом Управління Держпраці складаються:

- комісії з розслідування обставин і причин аварій, розкрадання та втрат вибухових матеріалів, та за визначеними висновками матеріалів розслідування, у межах своєї компетенції приймаються відповідні рішення;

- комісій з розслідування нещасних випадків на виробництві;

Управління Держпраці в межах повноважень здійснює міжнародне співробітництво з питань, що належать до компетенції Управління Держпраці, вивчає, узагальнює та поширює досвід іноземних держав, бере участь у підготовці та укладенні міжнародних договорів, залученні та координації міжнародної технічної допомоги, представляє у визначеному порядку інтереси України у міжнародних організаціях;

В процесі роботи постійно надає пропозиції до державного замовлення на науково-дослідні роботи з питань охорони та гігієни праці, промислової безпеки, безпечного ведення робіт, здійснення державного гірничого нагляду, поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення, об'єктами підвищеної небезпеки та контролює виконання державного замовлення.

Забезпечує в межах повноважень, передбачених законом, залучення громадян до участі в управлінні державними справами, ефективну взаємодію з інститутами громадянського суспільства, сприяє здійсненню громадського контролю за діяльністю Управління Держпраці;

При зверненні громадян з питань, пов'язаних з діяльністю Управління Держпраці, здійснює розгляд заяв та приймає обґрунтовані рішення в межах правового поля.

У випадках, передбачених законом, складаються протоколи про адміністративні правопорушення, розглядаються справи про правопорушення і накладаються адміністративні стягнення за порушення законодавства, та невиконання розпоряджень посадових осіб Управління Держпраці;

За результатами здійснення державного нагляду (контролю) Управління Держпраці може зупиняти, припиняти, обмежувати експлуатацію підприємств, окремих виробництв, цехів, дільниць, робочих місць, будівель, споруд, приміщень та інших виробничих об'єктів, виготовлення та експлуатацію машин, механізмів, устаткування, транспортних та інших засобів виробництва, виконання певних робіт, у тому числі пов'язаних із користуванням надрами, застосуванням нових небезпечних речовин, реалізацію продукції шляхом видачі відповідного розпорядчого документа у передбачених законодавством випадках, а також анулює видані дозволи;

Управління Держпраці координує діяльність виконавчих органів міських рад міст обласного значення та сільських, селищних, міських рад об'єднаних територіальних громад з питань виконання ними повноважень, нагляд за реалізацією яких віднесено до компетенції Держпраці;

Управління Держпраці з метою організації своєї діяльності:

- 1) забезпечує у межах повноважень здійснення заходів щодо запобігання корупції та контроль за їх здійсненням;
- 2) забезпечує ефективне, результативне і цільове використання бюджетних коштів;
- 3) організовує планово-фінансову роботу, здійснює контроль за використанням фінансових і матеріальних ресурсів, забезпечує організацію та вдосконалення бухгалтерського обліку;
- 4) організовує розгляд звернень громадян з питань, що належать до їх компетенції, виявляє та усуває причини, що призводять до подання громадянами скарг;
- 5) забезпечує доступ до публічної інформації, що перебуває у їх володінні;

б) забезпечує у межах своїх повноважень реалізацію державної політики стосовно захисту інформації з обмеженим доступом;

Управління Держпраці для виконання покладених на нього завдань має право: 1) залучати спеціалістів органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, вчених, представників організацій роботодавців, профспілок та інших інститутів громадянського суспільства, а також підприємств, установ та організацій (за погодженням з їх керівниками) для розгляду питань, що належать до компетенції Управління Держпраці;

2) отримувати в установленому законодавством порядку від державних органів та органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій усіх форм власності та їх посадових осіб інформацію, документи та інші матеріали, необхідні для виконання покладених завдань;

3) користуватися відповідними інформаційними базами даних державних органів, органів місцевого самоврядування, державною системою урядового зв'язку, іншими технічними засобами;

4) скликати наради, утворювати комісії та робочі групи, проводити наукові конференції, семінари з питань, що належать до її компетенції;

5) надавати посадовим особам виконавчих органів міських рад міст обласного значення та сільських, селищних, міських рад об'єднаних територіальних громад обов'язкові для виконання вимоги щодо усунення причин і умов неналежного виконання ними повноважень, нагляд за здійсненням яких віднесено до компетенції Держпраці;

6) залучати працівників правоохоронних органів до здійснення заходів з державного нагляду (контролю);

7) заслуховувати звіти посадових осіб місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій з питань, що належать до компетенції Управління Держпраці;

8) використовувати транспортні засоби спеціалізованого призначення, у тому числі із символікою Держпраці.

Управлінню Держпраці, під час виконання покладених на нього завдань необхідно взаємодіяти, в установленому порядку, з територіальними органами міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, місцевими державними адміністраціями, органами місцевого самоврядування, а також підприємствами, установами, організаціями на відповідній території з питань, віднесених до його компетенції.

Управління Держпраці в межах своїх повноважень видає накази організаційно-розпорядчого характеру і контролює їх виконання. Акти Управління Держпраці можуть бути скасовані Головою Держпраці повністю чи в окремій частині, у тому числі за дорученням Міністра соціальної політики України.

Управління Держпраці очолює начальник, який призначається на посаду та звільняється з посади Головою Державної служби України з питань праці за погодженням з Міністром соціальної політики України та головою відповідної обласної державної адміністрації.

Начальник Управління Держпраці несе персональну відповідальність за виконання покладених на Управління Держпраці завдань і здійснення ним своїх повноважень, організовує роботу з підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників, призначає на посади та звільняє з посад керівників структурних підрозділів, призначає на посади та звільняє з посад інших державних службовців та працівників Управління Держпраці, присвоює їм ранги державних службовців, приймає рішення щодо їх заохочення та притягнення до дисциплінарної відповідальності (крім своїх заступників);

Структуру Управління Держпраці затверджує Голова Державної служби України з питань праці за погодженням з Міністром соціальної політики України.

Штатний розпис та кошторис Управління Держпраці затверджує Голова Державної служби України з питань праці. Чисельність працівників Управління Держпраці затверджує Голова Державної служби України з питань праці в

межах граничної чисельності працівників, визначеної Кабінетом Міністрів України.

Управління Держпраці є юридичною особою публічного права, неприбутковою установою, має печатку із зображенням Державного Герба України та своїм найменуванням, власні бланки, рахунки в установах Державної казначейської служби України.

В «Положенні про порядок здійснення державного гірничого нагляду» затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 21 лютого 1995 № 134, зазначаються основні моменти щодо здійснення державного гірничого нагляду [66].

Слід зауважити, що Положення розроблене відповідно до вимог статті 61,63 Кодексу України про надра та статті 10 Гірничого закону України не враховує вимоги Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» від 05 квітня 2007 року № 877-V в редакції від 01.10.2021 року із дотримання основних принципів державного нагляду [68], (Стаття 3. Основні принципи державного нагляду (контролю)) та потребує перегляду та корегування.

Державною службою України з питань праці 25.07.2018 на своєму веб-сайті було оприлюднено проект постанови КМУ «Про затвердження Порядку здійснення державного гірничого нагляду», та направлено лист (вих. від 10.09.2018 № 7149/1/10/3-ДП-18) про узгодження позицій щодо проекту постанови до Державної регуляторної служби України (вх.. від 14.09.2018 № 10388/1/19-18).

На території Полтавської області державний гірничий нагляд здійснюють посадові особи Управління Держпраці у Полтавській області (державні інспектори), (Таблиці 2.1) та (Таблиці 2.2) посадовими обов'язками яких передбачається здійснення державного нагляду за додержанням гірничого законодавства та законодавства про надра під час геологічного вивчення, дослідно-промислової розробки родовищ корисних копалин, будівництва та експлуатації гірничодобувних підприємств, їх консервації та ліквідації,

виконанням правил і норм щодо ведення робіт, пов'язаних з геологічним вивченням надр, їх використанням та охороною, а також переробкою мінеральної сировини, проведенням буро-підривних робіт.

Ця трактовка відповідає вимогам законодавства, та актуальна у відповідності до повноважень головних інспекторів Управління, які здійснюють гірничий нагляд.

Полтавщина займає провідне місце в Україні щодо інтенсивності експлуатації надр, широко розвинена мінерально-сировинна база де розвідані і перебувають в стадії розробки родовища та площі для геологічного вивчення надр на які станом на 01.12.2021 року отримано 208 спеціальних дозволів на користування надрами, серед яких зазначаються такі корисні копалини як вуглеводні (нафта, газ, конденсат), неметалеві корисних копалин (пісок, суглинки, граніт, мігматит, бішофіт), металеві руди (залізисті кварцити), горючі тверді корисні копалини (торф), води мінеральні, підземні питні та технічні, грязі торф'яні.

2.3. Специфіка організації діяльності у сфері надрокористування та гірничого нагляду в країнах Європейського Союзу.

В провідних країнах Європейського Союзу діяльності у сфері надрокористування та гірничого нагляду здійснюється відповідно до передових механізмів і практик, передбачених європейськими законодавчими актами, та відповідає вимогами європейських стандартів. Метою робіт являється досягнення ефективного, збалансованого і невиснажливого використання природних ресурсів, перегляд ставлення до переробці відходів виробництва і сталого споживання [44].

Відповідно до Міжнародних Конвенцій розробка і використання проектів відбувається за напрямками:

а). формування експертного середовища з ефективного і збалансованого використання природних ресурсів за участі представників науки, розробників технологій, державних органів, представників бізнесу і громадськості;

- б). визначення науково-технологічних пріоритетів з питань ефективного і збалансованого використання природних ресурсів у рамках розробки національно науково-технічної та інноваційної політики;
- в). існування визначених інфраструктур з постійного надання консультативних послуг з питань використання природних ресурсів та захисту довкілля згідно вимог зазначених в положеннях ЄС та інших нормативних актів ЄС;
- г). розробка заходів з удосконалення галузевих регулювань та ринкових відносин в окремих секторах економіки для підвищення інноваційної активності компаній, поширення передових технологій, залучення стратегічних інвестицій;
- д). визначення стратегічних пріоритетів регіонального розвитку у сфері використання природних ресурсів та захисту довкілля в рамках транскордонного співробітництва та розбудова євро регіональної політики;
- е) сприяння зміцненню транскордонних зв'язків та ділового партнерства; створення ефективного інструменту для прийняття дієвих управлінських рішень на основі сучасної геоінформаційно-аналітичної системи моніторингу довкілля, інтегрованої в міжнародну мережу спостережень; залучення фінансових, технологічних, експертних та інших ресурсів міжнародних організацій.

Особлива увага в розгляді специфіки діяльності являється оцінка та ставлення до критичної мінеральної сировини – видобуток якої в кожній окремо зазначеній країні не видобувається у промислових обсягах та має високий потенціальний ризик в обмеженні її імпорту, що може привести до зупинення відповідного промислового виробництва. Критичність сировини в певний період має тимчасовий характер і залежить від швидкоплинних змін в економіці держави, технологій промислового виробництва та стану підрахованих запасів цієї сировини.

Нестача критичної сировини несе в собі ризики та загрози для розвитку економік держав Європейського союзу.

Проблеми критичності можуть усуватись за рахунок збільшення джерел постачання або заміщенням критичної сировини іншою сировиною, або нарощуванням видобутку цієї сировини з власних надр.

У різних країнах існують неоднакові підходи до методології визначення критичності сировини. У США і в країнах Євросоюзу до критичної сировини відносяться передовсім хімічні елементи та їхні групи, які є основою виробництва високотехнологічної продукції. Зокрема, в країнах ЄС до них віднесені магній, сурма, платиноїди, кобальт, галій, германій, ніобій, рідкоземельні елементи, тантал, вольфрам, індій.

В нашій країні відповідної методології визначення стратегічно важливих та критичних видів мінеральної сировини наразі не розроблена.

В різних галузях та інститутах системи європейського права рамки компетенції Європейського Союзу є різноманітними. Більш розвинутими є ті галузі, які регулюють економічні відносини, оскільки вони беруть початок від моменту створення Європейського об'єднання вугілля та сталі, Європейського Економічного Співтовариства та Євроатому.

Оскільки кількість предметних сфер регулювання Європейського Союзу збільшилась було створено європейське право яке охоплює й інші сфери суспільного життя, які далеко виходять за межі економічної діяльності та включають політичну, соціальну, культурну та інші сфери суспільної діяльності.

Право навколишнього середовища окремої держави-члена ЄС включає всі норми, що «впливають із міжнародних договорів і звичаїв, директив та регламентів ЄС, національних конституцій, законодавства, муніципальних постанов, постанов, прийнятих національними та місцевими виконавчими й адміністративними органами, рішень суду і звичаєвого права». Оскільки європейське право — доволі молода система права, то й відповідні галузі є ще недостатньо розвинутими й розвиваються відповідно до становлення самого європейського права.

В рамках системи європейського права склалась стійка, цілісна сукупність норм у сфері охорони навколишнього середовища — «європейське право навколишнього середовища».

Під європейським правом навколишнього середовища слід розуміти сукупність норм і принципів європейського права, що регулюють відносини між його суб'єктами з питань, які стосуються навколишнього середовища.

Правове регулювання питань, що стосуються навколишнього середовища, у державах-членах здійснюється за допомогою норм національного, європейського та міжнародного права.

Висновки за результатами розгляду розділу 2

Як зазначено в другому розділі, відповідно статусу та функції органів Державного гірничого нагляду та контролю на території Полтавської області відповідні обов'язки покладені на посадових осіб Управління Держпраці у Полтавській області (державні інспектори), посадовими обов'язками яких передбачається здійснення державного нагляду за додержанням гірничого законодавства та законодавства про надра під час геологічного вивчення, дослідно-промислової розробки родовищ корисних копалин, будівництва та експлуатації гірничодобувних підприємств, їх консервації та ліквідації, виконанням правил і норм щодо ведення робіт, пов'язаних з геологічним вивченням надр, їх використанням та охороною, а також переробкою.

Основними завданнями покладеними на органи Державної служба України з питань праці (Держпраці) являються:

- реалізація державної політики у сферах промислової безпеки, охорони праці, гігієни праці, поводження з вибуховими матеріалами, здійснення державного гірничого нагляду, а також з питань нагляду та контролю за додержанням законодавства про працю, зайнятість населення, загальнообов'язкове державне соціальне страхування в частині призначення, нарахування та виплати допомоги, компенсацій, надання соціальних послуг та інших видів матеріального забезпечення з метою дотримання прав і гарантій застрахованих осіб;

- здійснення комплексного управління охороною праці та промисловою безпекою на державному рівні;
- здійснення державного регулювання і контролю у сфері діяльності, пов'язаної з об'єктами підвищеної небезпеки;
- організація та здійснення державного нагляду (контролю) у сфері функціонування ринку природного газу в частині підтримання належного технічного стану систем, вузлів і приладів обліку природного газу на об'єктах його видобутку та забезпечення безпечної і надійної експлуатації об'єктів Єдиної газотранспортної системи.

На практиці Держпраці проводить роботу по удосконаленню системи правових, соціально-економічних та організаційно-технічних заходів та доводить до відома підприємствам, організаціям та установам щодо обов'язкового виконання вимог, необхідних для забезпечення захисту життя та здоров'я людей від небезпечних виробничих факторів під час використання небезпечних виробничих об'єктів.

За результатами здійснення державного нагляду (контролю) Управління Держпраці в Полтавській області може зупиняти, припиняти, обмежувати експлуатацію підприємств, окремих виробництв, цехів, діляниць, робочих місць, будівель, споруд, приміщень та інших виробничих об'єктів, виготовлення та експлуатацію машин, механізмів, устаткування, транспортних та інших засобів виробництва, виконання певних робіт, у тому числі пов'язаних із користуванням надрами, застосуванням нових небезпечних речовин, реалізацію продукції шляхом видачі відповідного розпорядчого документа у передбачених законодавством випадках.

Обсяг робіт, відповідно до посадових інструкцій, покладений на представників органів Державного гірничого нагляду та контролю, покладає на них відповідальність, вимагає високого фахового рівня, наявність високих моральних якостей, доброчесності та розуміння всієї відповідальності за вчинену діяльність.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ТА МЕХАНІЗМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗДІЙСНЕННЯ ДЕРЖАВНОГО ГІРНИЧОГО НАГЛЯДУ ТА КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ

3.1. Напрями оптимізації правового забезпечення державного гірничого нагляду та контролю в Україні.

Основними напрямками оптимізації правового забезпечення являється проведення якісної оцінки та вдосконалення нормативно-правових умов у сфері використання надр, яка повинна періодично здійснюватись для забезпечення розвитку у встановлених напрямках.

Дієве здійснення державного гірничого нагляду повинно відповідати специфіці правових відносин у сфері використання надр, яке проявляється у особливостях та ризиках розвитку гірничого виробництва (геологічний, технологічний, організаційний, екологічний, політичний та ін.).

Суб'єкти господарювання, після отримання права на користування надрами, не завжди забезпечують проведення геологорозвідувальних робіт в повному обсязі. Ця особливість обумовлена специфікою робіт по вивченню надр і пов'язана з припустимим характером робіт по виявленню ресурсів і підтвердженню запасів корисних копалин..

Як зазначається в матеріалах конференцій [50] для нормативного регулювання в геологічній та добувній сфері для кожного регіону та держави історично сформовані керівні принципи, які вважаються найбільш прийнятними і ефективними в конкретних умовах господарювання.

Принципами права вважають головні ідеї, які характеризують зміст права, його сутність і призначення в суспільстві.

Правові принципи поділяють на загальні, які властиві праву в цілому, галузеві, які характеризують його використання в окремих галузях, і міжгалузеві, характерні для суміжних галузей.

В геологічній та видобувній сферах міжгалузевими принципами, які зазначаються в нормативно-правових документах є загальні принципи

природокористування:

- принцип власності на природні ресурси народу України;
- розуміння обмеженості та вичерпності надр, що проявляється у збільшенні витрат на видобуток і переробку ресурсів;
- скорочення ресурсного потенціалу, яке пов'язана з їх невідновністю; обов'язковий державний облік природних ресурсів;
- збереження видового різноманіття при використанні ресурсів; раціональність, стійкість і безпечність використання ресурсів; платність та строковість надрокористування;

Період незалежності України, можливо, внаслідок отриманої після розпаду Радянського Союзу моделі надрокористування, визначається безкінечними непродуманими реорганізаціями центральних органів виконавчої влади в сфері надрокористування, постійною зміною назви державних органів та їх очільників, що отримало негативний вплив на розвиток галузі і в цілому на економіку країни.

Протягом останніх 30 років в Україні недоцільно відбулись безкінечні реорганізації, зміни назв, зміни повноважень та керівників державних органів задіяних в сфері надрокористування.

Спочатку здійснення гірничого нагляду, відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 23 вересня 1991 № 218, було затверджено положення про створення «Державного комітету України по нагляду за безпечним веденням робіт у промисловості і гірничому нагляду», потім Постановою Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2006 № 1640 було затверджено положення «Про Державний комітет України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду», який був ліквідований 9 грудня 2010. Функції комітету покладені на Державну службу гірничого нагляду та промислової безпеки України та Державну інспекцію техногенної безпеки України;

Указом Президента України від 6 квітня 2011 № 408/2011 та із змінами і доповненнями, внесеними Указом Президента України від 6 грудня 2012 року

№ 685/2012 була створена «Державна служба гірничого нагляду та промислової безпеки України» — діяльність якого спрямовувалася і координувалася Кабінетом Міністрів України через Державну службу з надзвичайних ситуацій України. Відповідно до вимог законодавства постановою Кабінету Міністрів від 10 вересня 2014 № 442 «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади», в результаті реорганізації шляхом злиття Державної служби гірничого нагляду та промислової безпеки та Державної інспекції з питань праці, а також передачі Держсанепідслужбою функцій з реалізації державної політики у сфері гігієни праці та дозиметричного контролю робочих місць і доз опромінення працівників було утворено центральний орган виконавчої влади України, Державна служба України з питань праці (Держпраці), на який на сьогодні покладено функції здійснення гірничого нагляду.

В геологічній службі теж відбулись 4 реорганізації із змінами назви, зміною керівників кожні 3 роки, а в законодавчі акти щороку вноситься до 10 правок, що створює не аби які проблеми для галузі, вносить непорозуміння та суттєво стримує розвиток геологічної галузі, внаслідок чого відбувається неефективне використання надр, скорочується видобуток нафти і газу та інших корисних стратегічно важливих копалин, які забезпечують незалежність та безпеку України.

В 2019 році була розпочата робота над новим кодексом про надра з залученням фахівців з Австрії та Німеччини.

Указом Президента України «Про невідкладні заходи щодо забезпечення енергетичної безпеки» від 2 грудня 2019 року № 874/2019, була зазначено напрацювання для нової редакції Кодексу України про надра, згідно з яким мало б чітко визначитись «положення щодо захисту національних інтересів, забезпечення рівних можливостей користування надрами, відкритості проведення аукціонів з продажу спеціальних дозволів на користування надрами, прозорості системи державного моніторингу використання і охорони надр, посилення контролю та відповідальності за порушення вимог законодавства у сфері надрокористування».

Відповідно до наказу Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів від 9.07.2019 № 8 було затверджено склад робочої групи з розробки нової редакції Кодексу України про надра, в якому були зазначені прізвища із маловідомих юристів, економістів, менеджерів та інших представників, які не могли скласти не мали відповідного досвіту та фаху щоб скласти документ, який би відповідав сучасним вимогам.

Нажаль українські геологи, вчені академічної, університетської та галузевої науки та фахових громадських об'єднань не були залучені до розробки проект.

Нова редакція Кодексу України про надра була оприлюднена Міністерством захисту довкілля та природних ресурсів України 17 лютого 2021 року для обговорення громадськістю [48].

За результатами аналізу обговорень широким колом наукової спільноти і фахової громадськості проекту нової редакції Закону України «Про надра» внаслідок виявлених недоліків, було відхилено та направлено на доопрацювання.

Експерти аналітичного центру DiXi Group надіслали Міністерству захисту довкілля та природних ресурсів (головному розробнику) 26 суттєвих критичних зауважень, врахування яких потребує кардинальних змін у проекті.

Як зазначається у висновку комісії, більшість положень, визначених Указом Президента України від 2 грудня 2019 року № 874/2019 стосовно необхідності розробки нової редакції Кодексу не було враховано.

Відсутня чітко зрозуміла стратегія формування політики в галузі надрокористування, яка б відповідала чинному законодавству та Конституції України.

Не дотриманні вимоги стандарту «Ініціатива прозорості видобувних галузей» та виконання Закону України «Про забезпечення прозорості у видобувних галузях».

Грубо порушено вимоги, зазначені в Угоді про асоціацію між Україною та ЄС.

Не передбачено дієвих заходів з відтворення та нарощування мінерально-сировинної бази України.

Серед повноважень центрального органу, який реалізує державну політику у сфері геологічного вивчення та раціонального використання надр, перелічено чимало суто технічних процедур, але за своєю суттю вони не відповідають діяльності геологічних служб розвинутих країн.

Технічні питання проведення аукціонів, описані з надмірною детальністю, що не відповідає формату такого документа, як Кодекс. Адже формат будь-якого кодексу передбачає, що це внутрішньо цілісний документ, який забезпечує регулювання певної сфери суспільних відносин, об'єднуючи норми певної галузі;

Надмірно громіздкий і еkleктичний документ, що за обсягом суттєво перевищує чинний Кодекс, дуже переобтяжений зайвою, непотрібною та надто детальною інформацією, що не має прямого відношення до завдань цього документа і стосується більше інших діючих нормативно-правових актів.

Змішання та безмежне поєднання різноманітних, різнорідних і несумісних елементів під приводом подолання в них протилежностей за рахунок сліпого копіювання Порядку надання спеціальних дозволів на користування надрами, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30.05.2011 № 615, Порядку проведення аукціонів з продажу спеціальних дозволів на користування надрами, затвердженого Постановою КМ України від 23 вересня 2020 № 993 та 38 інших положень Постанов КМ України – суперечить основним принципам створення Кодексу, як законодавчого акту, структура якого відбиває систематизовані норми галуз.

Не забезпечено рівних можливостей користування надрами внаслідок відсутності дієвого державного моніторингу надрокористування.

Не висвітлені питання створення і функціонування відповідного експертного середовища, підготовки і перепідготовки кадрів, наукового супроводу геологорозвідувальних робіт. Тлумачення більшості термінів має дискусійний характер.

Підсумовуючи всі зазначені недоліки, стає зрозуміло, що поданий на розгляд документ ні за формою, ані за змістом не відповідає формату Кодексу та вимогам, передбаченим Регламентами Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, зобов'язанням України щодо імплементації Директиви 94/22/ЄС, є структурно та змістовно недосконалыми, суперечать кращим вітчизняним і світовим практикам.

Наступним кроком, для підготовки нової редакції Кодексу України про надра необхідно утворити робочу групу з вітчизняних авторитетних висококваліфікованих науковців і фахівців.

У вітчизняній практиці недостатня вивченість проявів та родовищ рудних корисних копалин призводить до неможливості залучення високоліквідних об'єктів у промислове освоєння протягом короткострокових періодів.

Непідготовленість об'єктів, що виставляються на аукціон навіть для геологічного вивчення, тягне за собою високі ризики для інвесторів і, як правило, торги, що не відбулися, або не викуплені спеціальні дозволи на використання надр, тим самим суттєво підриваючи довіру до державних інституцій.

Необхідно чітко розрізняти сумлінних надкористувачів, які протягом кількох років виконують програми робіт та реально вкладають значні інвестиції у підготовку об'єктів до експлуатації та надкористувачів, які отримали спеціальні дозволи та багато років не виконують жодних робіт на об'єктах, так звані «заморожені ліцензії».

Не сприяє розвитку гірничодобувної галузі також і часті зміни нормативної бази, починаючи від рішень РНБО, постанов Кабінету Міністрів України, розрахунку рентних платежів до рішень міжвідомчої комісії Державної служби геології та надр України

Протягом останніх 30 років в Україні зафіксовано лише поодинокі випадки створення нових гірничодобувних та переробних підприємств на сучасному рівні технологій саме на рудних об'єктах.

В основі нашої гірничодобувної галузі залишаються підприємства,

збудовані ще за часів Радянського Союзу, які використовують технологію видобутку та збагачення руд минулого століття.

Підприємства протягом останніх років змінюють своїх власників і піддаються косметичній модернізації, але саме виробництво в основі своїй залишається енергоємним та неекологічним.

До прикладу можливо назвати занедбані шахти та кар'єри багатих калійних солей у Стебнику та Калуші, освоєння яких призвело до екологічних проблем цілого регіону. Це «місячні пейзажі» після рекультивації родовищ розсипних титанових руд на Житомирщині, це й величезні сховища червоних шламів на родовищах марганцевих руд.

Таких прикладів, на жаль, достатньо. Але є й інший бік, де сумлінні надрокористувачі проводять переоцінку своїх родовищ за міжнародними стандартами, залучають передові закордонні компанії для розробки проектних рішень для розкриття та відпрацювання запасів, виконали цілий ряд досліджень для реалізації сучасних технологій збагачення руд з отриманням конкурентного кінцевого продукту, отримали у власність земельні ділянки необхідні для будівництва гірничо-збагачувальних підприємств.

Всі ці роботи потребують значних інвестицій та часу. В середньому на підготовку одного рудного родовища до експлуатації необхідно не менше 5-7 років, а нормативна база каже, що розпочати видобуток необхідно через три роки після отримання спеціального дозволу. Це призводить до необхідності зміни програми робіт і як наслідок до непрозорості цієї процедури та загрози анулювання ліцензії.

Скільки часу чекати на зміни в «Правилах безпеки в нафтогазовидобувній промисловості» НПАОП 11.1-1.01-08 чи потрібно вже готувати «сані з літа»? Над таким питанням замислюється не одна видобувна або сервісна компанія в нафтогазовидобувній галузі.

Останнім часом є актуальним питання збільшення видобутку вуглеводнів в Україні за рахунок ефективного використання сучасних технологій та обладнання.

Нова редакція проекту «Правил безпеки в нафтогазовидобувній промисловості України», яка з 2016 року знаходиться на стадії доопрацювання, містить норму про можливість використання снабінгових технологій в Україні, а саме за умови використання снабінгової установки свердловина не підлягає попередньому глушінню.

Застосування сучасних варіантів технології проведення робіт у свердловинах можливе за умови внесення відповідних змін у правила безпечного ведення робіт на свердловинах, а також проведення відповідного навчання технічного персоналу, який виконуватиме роботи.

Сервісні компанії з капітального ремонту свердловин, що планують виконувати роботи за допомогою снабінгових установок вже починають проводити навчати своїх працівників.

Так представники Управління Держпраці у Полтавській області прийняли участь у перевірці знань слухачів, що пройшли навчання за програмою розробленою Івано-Франківським національним технічним Університетом нафти і газу «Підготовка виробничого персоналу для виконання робіт з освоєння та ремонту свердловин під тиском із застосування снабінгових установок».

Тепер, коли одна з задач вирішена, залишається дочекатися позитивних змін на законодавчому рівні.

3.2. Механізми вдосконалення здійснення гірничого нагляду та контролю в Україні з урахуванням кращого європейського досвіду.

Здійснення гірничого нагляду та контролю в Україні, відповідно до зазначених чинним законодавством актам покладено на Державну службу України з питань праці (Держпраці) та її територіальні органи.

В Статті 61 Кодексу України про надра [36], зазначається органи, що здійснюють державний контроль та нагляд за веденням робіт з геологічного вивчення надр, їх використанням та охороною:

- за геологічним вивченням надр (державний геологічний контроль) та раціональним і ефективним використанням надр України здійснюється центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері геологічного вивчення та раціонального використання надр.

- за веденням робіт з геологічного вивчення надр, їх використанням та охороною, а також використанням і переробкою мінеральної сировини (державний гірничий нагляд) здійснюється центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони праці.

- контроль за використанням і охороною надр у межах своєї компетенції здійснює центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику із здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів.

Як зазначено в Кодексі про надра, контроль та нагляд в питаннях здійснення геологічного вивчення, видобування корисних копалин, переробка мінеральної сировини, охорона надр та контроль за охороною природних ресурсів покладено на три державних органа, які намагаються розподілити між собою повноваження, але бажаного результату не досягли. Застарілий підхід до виконання покладених обов'язків, дублювання повноважень, та безсистемний підхід знищують всі намагання здійснення дієвого нагляду та контролю.

Згідно міжнародної практики орган що видає ліцензію на користування надрами вів же й здійснює контроль за видобутком, охороною навколишнього середовища та гірничими роботами. Така практика зазначається в таких країнах як Румунія, Польща, Хорватія, велика Британія та Норвегія [20].

Установи, які надають право на користування надрами, вони ж контролюють всі етапи користування надрами, такі як виконання Умов ліцензій та програм робіт, виконання проектних рішень проектів геологічного вивчення, розробки та видоювання. Контролюють процес відбору зразків гірських порід, руд тощо.

Здійснення заходів з екологічних питань є однією з найбільш важливих і далекосяжних областей зазначених в законодавстві Європейського Союзу, який є провідним авторитетом в екологічній сфері. Європейський Союз компетентний діяти у всіх областях екологічної політики, таких як забруднення повітря і води, управління відходами та зміна клімату, раціональним невідбірковим здійсненням видобування корисних копалин [77]. Його сфера дії обмежена принципом субсидіарності і вимогою однакості в Раді в області фіскальних питань, міського і сільського планування, землекористування, кількісного управління земельними ресурсами, вибору джерел енергії та структури енергопостачання.

Громадяни ЄС користуються найвищими в світі екологічними стандартами.

Європейський Союз і національні уряди країн-членів визначили чіткі цілі для спрямування європейської екологічної політики сьогодні та подальше бачення того, що необхідно досягнути до 2050 року за підтримки спеціалізованих дослідницьких програм, законодавства і фінансування.

Цілі екологічної та природоохоронної політики ЄС:

- охороняти, зберігати та посилювати природний капітал ЄС
- перетворити ЄС на ресурсоефективну, екологічну та конкурентоздатну низьковуглецеву економіку
- захистити громадян ЄС від тиску та ризиків для здоров'я та благополуччя, пов'язаних з навколишнім середовищем.

Заходи гірничого нагляду, охорони навколишнього природного середовища та інновації допомагають створити нові можливості для бізнесу та зайнятості, які стимулюють подальші інвестиції в економіку країн. Зелена економіка лежить в основі політики ЄС для забезпечення всіма необхідними для життєдіяльності ресурсами, щоб економічне зростання в Європі було екологічно стійким. ЄС також відіграє ключову роль у сприянні сталому розвитку на глобальному рівні.

Європейський Союз прийняв законодавство, спрямоване на покращення

якості водних ресурсів, подолання забруднення повітря та шуму, забезпечення безпеки хімічних речовин, встановлення стандартів для поводження зі сміттям, охорону біорізноманіття та захисту рослин.

Європейський Союз відіграє провідну роль у проведенні міжнародних переговорів з метою підвищення охорони навколишнього середовища Європейського Союзу.

В Європейському Союзі було прийнято низку законодавчих актів з метою запобігання зміні клімату та забрудненню середовища. Гірничодобувні підприємства необхідно переобладнати, внести корегування щодо змісту шкідливих речовин в повітря.

Екологічне законодавство в ЄС не має довгої історії. Римські договори не згадували про екологічну політику. На сьогоднішній день стаття 3 (3) Консолідованої версії Договору про Європейський Союз визначає цілі ЄС, які полягають у тому, що ЄС буде здійснювати всі необхідні дії для забезпечення сталого розвитку європейських країн шляхом забезпечення збалансованого економічного зростання, а також стабільності цін і високого рівня захисту навколишнього природного середовища і підвищення якості навколишнього середовища, в той же час з раціональним підходом до використання надр, з системним підходом до поступового заміщення загальноприйнятих джерел енергії на більш небезпечну та екологічно чисту.

В статті 114 Договору про функціонування Європейського Союзу екологічна політика згадана в якості необхідного елемента для завершення формування внутрішнього ринку.

Стаття 194 Договору, яка є правовою основою для прийняття заходів у сфері енергетики, вимагає здійснення політики ЄС щодо збереження та покращення навколишнього середовища, а також сприяння енергоефективності та енергозбереженню та розробці нових та відновлюваних видів енергії.

Договором про функціонування Європейського Союзу передбачений окремий розділ з питань екологічної політики.

В розділ XX стаття 191 Договору передбачено, що ЄС повинен сприяти:

збереженню, захисту та поліпшенню якості навколишнього середовища; захисту здоров'я людини; розумному і раціональному використанню природних ресурсів (надр); здійснення заходів по заохоченню на міжнародному рівні для вирішення регіональних або світових екологічних проблем.

Для досягнення поставлених цілей застосовуються наступні принципи:

1. Заходи повинні бути прийняті на основі найвищого рівня захисту з урахуванням різноманітності ситуацій у різних регіонах ЄС; принцип обережності; запобіжні заходи; екологічний збиток має бути усунутий біля джерела; забруднювач повинен платити. (це принципова політика Європейського права, чого не скажеш про наші принципи та традиції.

Проблеми забезпечення високого рівня захисту навколишнього природного середовища при економічній діяльності має враховувати місцеві ситуації різних членських країн ЄС.

Екологічна політика ЄС має базуватися на принципі обережності, принципі не нанесення шкоди навколишньому природному середовищу, здійсненні превентивних заходів, усуненні шкоди нанесеної навколишньому природному середовищу внаслідок видобувних робіт, або загрози її настання, при цьому забруднювач навколишнього природного середовища повинен відшкодувати збиток, нанесений навколишньому середовищу.

Для реалізації цих принципів законодавчий орган ЄС має право приймати законодавчі акти (такі як директиви та регламенти). ЄС може також укласти міжнародні угоди про охорону навколишнього середовища з іншими країнами та міжнародними організаціями

Вони містять зобов'язання, які повинні бути впроваджені в законодавство ЄС. Наприклад, ЄС приєднався до Орхуської конвенції та Кіотського протоколу, а 5 жовтня 2016 року – до історичної Паризької угоди, яка має на меті обмежити глобальне потепління значно нижче 2°C (порівняно з доіндустріальним рівнем).

Також, крім специфічних екологічної компетенції ЄС, Договір про функціонування Європейського Союзу в статті 11 містить положення, яке

вимагає інтеграцію екологічної політики у інші секторальні політики ЄС з метою сприяння сталому розвитку регіонів. Це положення збігається з положенням статті 37 Хартії основних прав Європейського Союзу, яка була включена до Договору про Європейський Союз (Лісабонський договір 2009 року), що, безперечно, сприяє підвищенню захисту навколишнього середовища [77].

Європейське хімічне агентство, наприклад, відповідає за реєстрацію, оцінку та потенційну авторизацію або обмеження хімічних речовин. Іншими важливими органами є Європейський орган з безпеки харчових продуктів (EFSA) та Європейське бюро комплексного запобігання та контролю забруднення (IPPC). Крім того, Європейське агентство з навколишнього середовища відповідає за надання інформації про навколишнє середовище (у тому числі в секторі енергетики, промисловості та транспорту).

В розвинутих Європейських країнах вже давно зрозуміли, що для якісного і дієвого здійснення державного нагляду необхідно звести до мінімуму ризику упередженого ставлення з боку перевіряючого, цього можна досягти шляхом цифровізації контролю, та занесення результатів перевірок в електронні бази даних, та застосування сучасних технічних засобів фіксації правопорушень.

Друга дуже важлива проблема, яка явно не в нашу сторону при порівнянні з Європейськими країнами, це матеріальне забезпечення державних чиновників, достойною заробітною платою, засобами пересування, при необхідності спеціальним одягом, взуттям та оснащенням сучасною технікою.

Необхідно також запобігти незаконному видобутку корисних копалин, хоча на сьогодні це дуже актуальна та болюча тема. З однієї сторони шлях до законного здійснення видобування у нас неймовірно складний і не всім по кишені, з іншого боку, можливо на видобування корисних копалин місцевого значення можна було б і зменшити податкове та документальне навантаження.

В останні роки були спроби модернізації правового поля в сфері гірничого нагляду та надрокористування, прозоре надання надр та наявної в

ДНВП «ГЕОІНФОРМ» інформації у користування, справедливе та неупереджене надання дозволів на виконання робіт підвищеної небезпеки.

Державні органи проявляють бажання підтримати вітчизняну галузь надрокористування, (закон № 4187), застосування посилення відповідальності за незаконний видобуток (закон № 3576) проведення очисних робіт русел гірських річок, відновлення виконання Загальнодержавної програми розвитку мінерально-сировинної бази на період до 2030 року. Створення потятих і зрозумілих правил на ринку надрокористування, прийняти нарешті новий Кодекс України про надра, який б відповідав вимогам сьогодення та аналогічний Європейському праву.

Відповідаючи викликам сьогодення державою було створено Державний облік родовищ та запасів корисних копалин, кадастр родовищ та проявів корисних копалин, баланс запасів корисних копалин, кадастр родовищ підземних вод та реєстри нафтових, газових та артезіанських свердловин. Які є в загальному доступі на сайтах державних природоохоронних органів, і будь який громадянин може ознайомитись з наявною інформацією.

Наслідки здійснення Державного гірничого нагляду має не аби який вплив на суб'єктів господарювання. Існуюча в Україні система здійснення контролю та нагляду давно і серйозно застаріла та потребує удосконалень і поступового приведення її до міжнародних стандартів.

Україні потрібно вивчати досвід розвинених європейських країн та впроваджувати в своє законодавство докорінні зміни, які дозволять уникнути негативних наслідків у процесі виробництва. Тільки таким чином Україна зможе гарантувати працівникам безпеку виробництва та і покращити економічні показники.

У разі байдужого ставлення до ситуації Україна може очолити список держава з негативними показниками економічної та соціальної безпеки, а що призведе до зростання з кожним корупційних ризиків, байдужого ставлення державних чиновників.

Державним органам необхідно усвідомити всю відповідальність та розвиватись, відповідно до зазначених основних напрямків, направлених на вдосконалення здійснення державного гірничого нагляду на гірничодобувних підприємствах України.

3.3. Напрями, механізми та інструменти вдосконалення діяльності органів публічного управління у Полтавській області у сфері державного гірничого нагляду та контролю

В Україні як на законодавчому так і науковому рівні до сьогодні застосовується термін «державне управління», яке офіційно визнано як окрема наукова галузь знань, а публічна сфера як об'єкт управління, покликаний виконувати найважливіші функції, що забезпечують взаємодію учасників суспільного розвитку: у визначенні суспільних інтересів і цілей розвитку; легітимізації публічної політики; забезпеченні досягнення визначених цілей розвитку; здійсненні контролю, у тому числі й публічного, за станом справ у всіх сферах життєдіяльності; інформаційній просвіті громадян у публічній сфері.

В кінці минулого століття постало проблема у вдосконаленні поняття «державне управління» та відповідності його сучасним потребам та стандартам. Ця необхідність була викликана незадоволенням громадськості великою кількістю державних установ та якістю надання ними публічних послуг.

В країнах, які першими почали реформувати систему державного управління під впливом політичних, соціальних, економічних факторів утворилась нова форма управління в публічній сфері – «публічне адміністрування».

На відміну від державного управління, «публічне адміністрування» це цілеспрямована взаємодія публічних адміністрацій з юридичними і фізичними особами з приводу забезпечення реалізації законів й підзаконних актів та виконання частини основних функцій орієнтуючого планування, створення правових, економічних та інших умов для реалізації інтересів учасників

взаємодії, розподілу праці, кооперування і координування діяльності, моніторинг результатів.

Тобто публічне адміністрування є однією із складових публічного управління, яка має за мету розвиток держави на основі демократії з використанням ефективних новітніх методів і технологій управління та направлених на забезпечення громадян на рівні світових стандартів. Державне управління відіграє важливу роль у системі публічного управління, так як саме державне управління здійснює управлінський вплив на всі сфери суспільного життя. Термін «публічне управління» (англ. public management) [55], який замінив термін «публічне адміністрування» (англ. public administration), вперше використав англійський державний службовець Десмонд Кілінг у 1972 р. [33]. «Публічне управління – це пошук у найкращий спосіб використання ресурсів задля досягнення пріоритетних цілей державної політики» (визначення Кілінга).

Поява такої форми управління у публічній сфері була спричинена потребою модернізувати організаційні структури і процедури, які вони використовують, для того, щоб усі інституції публічної сфери працювали краще.

Термін «Публічне управління» стосується ефективного функціонування всієї системи політичних інституцій .

Відповідно до теорії публічного управління діяльність уряду і неприбуткових організацій в деяких важливих питаннях є подібною до діяльності установ приватного сектора. Таким чином, одні й ті самі управлінські інструменти, що максимізують ефективність та результативність роботи, можуть використовуватись як у приватному, так і у публічному секторі

Роль менеджерів у публічному секторі полягає у тому, щоб заохочувати працівників, а також представників широкої громадськості, працювати разом для досягнення результатів, навіть якщо вони, мають незначний безпосередній вплив.

«Публічне управління» в розвинутих суспільних системах елементом соціальної структури є інститути громадянського суспільства. Громадянське суспільство це суспільство, що є відносно незалежним від держави.

Разом із тим, громадянське суспільство — це об'єднання вільних і рівноправних людей, кожному з яких держава забезпечує юридичні можливості бути власником та брати активну і всебічну участь у політичному житті.

Законодавче визначення публічної служби міститься в Кодексі адміністративного судочинства, де зазначається, що публічна служба - діяльність на державних політичних посадах, професійна діяльність суддів, прокурорів, військова служба, альтернативна (невійськова) служба, дипломатична служба, інша державна служба, в органах влади Автономної Республіки Крим, органах місцевого самоврядування.

Публічна служба як суспільне явище являє собою більше, ніж діяльність державних службовців і органів управління, це відповідна форма відображення суспільних зв'язків і відносин, показник ступеня дотримання прав та свобод людини і діючих у суспільстві правових норм.

До поняття публічної служби включають діяльність працівників усіх інституцій, які виконують публічно значущі, громадсько - важливі завдання та функції, у тому числі діяльність державних або муніципальних лікарів, вчителів, поштарів, працівників музеїв.

В широкого розуміння до публічної служби відносить державну, муніципальну службу та службу в недержавних організаціях (громадських організаціях, політичних партіях, навіть приватних підприємствах), для публічної служби характерні такі ознаки, як:

- зайняття посади у відповідних органах і організаціях незалежно від форм власності і конкретних організаційних структур;
- службова спрямованість діяльності, що полягає в діяльності не на себе, а на обслуговування «чужих» інтересів;
- професійність службової діяльності, тобто здійснення такої діяльності на постійній основі, що потребує певних знань і наступності;

- являє собою основне джерело матеріального забезпечення працівників.

Публічна служба, як соціальний інститут, є інструментом реалізації конституційних цілей і функцій держави з метою задоволення потреб громадян та суспільства. Вона забезпечує певні гарантії життєдіяльності громадян, формує основні їх потреби, якісний рівень життя, етичні цінності, норми, що певним чином впливають на суспільство в цілому, соціальні стандарти, тобто надає державні публічні послуги.

Публічну службу поділяють на два види:

- державну службу;
- муніципальну службу (для України — служба в органах місцевого самоврядування).

Багато теоретичних понять, характеристики, що властиві для державної служби, у цілому властиві і для муніципальної.

Державна служба і служба в органах місцевого самоврядування поєднують суб'єктів державно-службових відносин тим, що вони функціонують на професійній основі і виконують завдання цих органів, що входять до структури механізму держави.

Відповідно до компетенції врегулювання процедури призначення на державну службу та звільнення з неї здійснюється відповідно до вимог законодавства. Кожний вид державної служби має своє правове оформлення, характеризується особливими ознаками і спеціальним правовим статусом.

На мою думку, Україна являє з себе соціальну державу, а отже соціальна захищеність її громадян є пріоритетним напрямком її розвитку. Тож, встановлення структури соціального забезпечення публічної служби в Україні є актуальним з огляду на те, що публічні службовці є передусім громадянами нашої держави, які потребують від держави додаткового забезпечення, особливого соціального утримання, обслуговування, надання медичної допомоги тощо.

Належне соціальне забезпечення публічної служби є можливим лише за умови визначеності та взаємодії кожного елементів, а також у разі забезпечення їх співіснування.

В завершенні можна сказати, що система державного управління в нашій державі є внутрішньо суперечливою дещо закритою від суспільства, відірваною від потреб простої людини. Причинами такого стану багато в чому є неефективна організація інституту публічної служби та незавершеність розмежування політичного й адміністративного управління. Тому питання формування інституту публічної служби в Україні, визначення її структури та функцій є досить актуальним для системи державного управління України.

Теоретичні питання щодо напрямів, механізмів та інструменти вдосконалення діяльності органів публічного управління у Полтавській області у сфері державного гірничого нагляду та контролю, мають в своїй основі дуже широкий спектр покладених на них повноважень.

Під розгляд та контроль попадають питання щодо вибору раціонального ведення гірничих робіт, яке виключає вибіркоче відпрацювання більш цінних ділянок, псування корисних копалин. Правильність розробки родовищ корисних копалин.

Аналіз оптимальних показників нормативів втрат та розубожування при видобутку та переробки мінеральної сировини;

Знаходження оптимальної концентрація гірничих робіт, яка виключає їх розкиданість та багатогоризонтність під час розробки твердих корисних копалин. Правильність застосування сучасних технологій для якісного виймання корисних копалин та переробки мінеральної сировини.

Контроль за заходами з охорони будівель, споруд та природних об'єктів розташованих в зоні шкідливого впливу гірничих виробок;

Нагляд за безпечним ведення гірничих робіт та заходи з промислової безпеки та охорони праці. Проведення системного спостереження за шкідливим впливом гірничих робіт на навколишнє природне середовище, життя та здоров'я людей.

Контроль за геологічним вивчення родовищ корисних копалин, включаючи реалізацію рекомендацій ДКЗ України.

Раціональність заходів з охорони надр, здійснення та комплексне використання видобутої мінеральної сировини. Відповідність запланованих систем розробки фактичним гірничо-геологічним умовам в частині раціонального видобутку корисних копалин із надр і безпечних гірничих робіт по кожній виїмковій одиниці.

Контроль за ліквідація (консервація) відпрацьованих гірничих виробок, блоків, горизонтів та встановлення границь небезпечних зон та порядок ведення робіт поблизу них. Проведення рекультивації порушених гірничими роботами земель.

Контроль за утворенням понаднормативних втрат в наслідок неправильного ведення гірничих робіт та планомірною розробкою родовища корисних копалин або його частин, яка виключає вибіркове відпрацювання найбільш цінних його ділянок.

Це мною описаний невеликий напрямок у всій різноманітній діяльності, яка в компетенції органів гірничого нагляду (контролю).

Відповідно до статті 19 Конституції України органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Згідно з Положенням про Управління Держпраці у Полтавській області (нова редакція), Управління реалізує державну політику, зокрема, у сферах промислової безпеки, охорони праці, поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення, здійснення державного гірничого нагляду.

Проведення заходів державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності Державною службою України з питань праці регламентується Законом України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності».

На сьогодні Україна є одним із європейських лідерів по використанню енергії вибуху у промисловості як по обсягам підривних робіт, так і по безпеці, їх технічному і екологічному рівню.

Однак для подальшого підвищення їх ефективності, окрім можливості і бажання підприємств, зайнятих у сфері поводження з вибуховими матеріалами, необхідна підтримка держави.

В статті 4 Закону України «Про поводження з вибуховими матеріалами» повноваження з формування державної політики у сферах промислової безпеки, охорони праці, державного гірничого нагляду, у сфері поводження з вибуховими матеріалами, покладені на Державну службу України з питань праці. Працюючі багато років та маючи відповідний досвід співробітництва гірничих підприємств з Держгіртехнаглядом колишнього СРСР, Держгірпромнаглядом України, а в теперішній час - з Державною службою України з питань праці, зазначаю, що без зворотного зв'язку «підприємство – Держпраці України» неможливо ефективно вирішувати такі серйозні питання підвищення безпеки і ефективності підривних робіт. На сьогоднішній день накопичено багато питань по підготовці персоналу по веденню підривних робіт, розробці нових НПАОП, порядку проведення випробувань тощо.

Наприклад, навчання на підривників і на право керівництва для підземних робіт, і аналогічного персоналу для роботи у кар'єрах, проводиться по єдиній програмі, незалежно від того, у яких умовах буде працювати цей персонал.

Внаслідок цього на навчання потрібно вдвічі більшого часу, а це абсолютно не обґрунтовані додаткові витрати на заробітну плату, проживання та відрядження. Неодноразові звертання до експертно-технічних центрів з пропозицією проводити роздільне навчання, ні до чого не привели.

Єдиним нормативним актом, визначаючим правила експлуатування обладнання по виготовленню емульсійних вибухових речовин і їх компонентів, є НПАОП 0.00-1.39-88, цьому документу більш 30 років, він був створений у час, коли в Україні не було емульсійних вибухових речовин, тому у ньому

емульсійним речовинам присвячено лише один абзац, інше - не існуючим в Україні вибуховим речовинам.

Окремо необхідно підкреслити нічим не обґрунтоване, всупереч Постанові КМУ № 802 від 3 жовтня 2018 р., прийняття Держпраці України у 2019 р. рішення по переход на випробування усіх існуючих в Україні вибухових матеріалів після закінчення терміну дії їх Сертифікатів. Наприклад, випробування, з посиланням на НПАОП 00.0-6-06-06 «Порядок випробувань розроблених, ввезених в Україну та конверсійних ВМ», електродетонаторів ЕД-8Ж, допущених до постійного використання у 1975 р. і яких виготовлено більш 140 мільйонів штук, чи емульсійних вибухових речовин (Україніт, Емоніт, Анемікс) яких вироблено за 15 років більше мільйона тон.

Підприємства витратили на перехід на ці випробування мільйони гривень, а взамін одержали лише непорозуміння та плутанину, і тільки офіційне роз'яснення Держпраці, у березні 2020 р., що до цих випробувань, дозволило підприємствам, деякі з них були практично на грані зупинки, почати одержувати Свідоцтва на придбання Вибухових Матеріалів.

В останній час виникли питання і до змісту «Програм і методик проведення випробувань...», які подаються підприємствами, починаючи з 2006 р., і які мали стандартний зміст відповідно до вимог НПАОП 00.0-6-06.

Наприклад, у програмах не висвітлювалися засоби ініціювання вибухових речовин, що підлягають випробуванням тому, що по замовчуванню, засоби можуть бути, виключно, чи з Переліку ВМ, допущених до постійного використання, чи допущених до випробувань.

Відповідно до Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» державний нагляд (контроль) - діяльність уповноважених законом центральних органів виконавчої влади, їх територіальних органів, державних колегіальних органів, органів виконавчої влади Автономної Республіки Крим, місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування в межах повноважень, передбачених законом, щодо виявлення та запобігання порушенням вимог законодавства суб'єктами

господарювання та забезпечення інтересів суспільства, зокрема належної якості продукції, робіт та послуг, допустимого рівня небезпеки для населення, навколишнього природного середовища.

Заходи державного нагляду (контролю) - планові та позапланові заходи, які здійснюються у формі перевірок, ревізій, оглядів, обстежень та в інших формах, визначених законом.

Управління відповідно до покладених повноважень видає, у передбачених законодавством випадках, дозволи на виконання робіт підвищеної небезпеки та на експлуатацію (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки.

Процедуру видачі або відмови у видачі, переоформлення, анулювання Держпраці та її територіальними органами дозволів на виконання робіт підвищеної небезпеки та на експлуатацію (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки визначає Порядок видачі дозволів на виконання робіт підвищеної небезпеки та на експлуатацію (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 26 жовтня 2011 р. № 1107.

Згідно з пунктом 20 Порядку Держпраці та її територіальні органи ведуть реєстр дозволів в установленому порядку, узагальнюють інформацію про видані та анульовані дозволи і оприлюднюють її у засобах масової інформації та на власному веб-сайті (<http://dsp.gov.ua>).

Держпраці та її територіальні органи вносять до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань відомості про дозволи (зареєстровані декларації) в установленому порядку.

Підсумовуючи викладене стає зрозуміло який неосяжний обсяг робіт покладено на державних інспекторів, які повинні здійснювати весь весь обсяг робіт гірничодобувних підприємств. В реальному житті не моніториться й половина зазначених завдань, що на мою думку ускладнює як роботу установи так суб'єктів господарювання, які не можуть точно зрозуміти, що

виконувати, коли і в яких обсягах.

Я б по перше змінила повноваження представників гірничого нагляду. Чітко б визначила їх в посадових інструкціях. По друге збільшила б чисельність інспекторів, тому що на таку промислову область, як наша їх не вистачає, а ті що залишились, знаходяться в пошуку більш зрозумілої та високооплачуваної роботи.

Також відсутній інститут підготовки кадрів для здійснення таких відповідальних повноважень. Наприклад в Португалії, коли людина проходить по всім ознакам і її беруть на роботу, вона отримує достойну зарплатну плану і протягом року проводить навчання відносно своїх майбутніх повноважень.

Необхідно також збільшувати роботу в напрямку прстижності в органах публічного управління.

Ну і на останок, про це я вже неодноразово говорила в своїй роботі, необхідно міняти нормативно-правові акти, закони та постанови зазначені в сфері надрокористування та гірничого нагляду, вимогі яких були б зрозумілі і суб'єктам господарювання і представникам публічного управління. Без чесних, прозорих правил, однакових для всіх без виключення, економічний розвиток нашої держави, а разом і збільшення надходжень в бюджет та зарплати працюючих громадян не буде розвиватись та зміцнювати свої позиції. Коли всі гілки влади зрозуміють, що підприємець не ворог держви, а рідний і потрібний суб'єкт, можливо все почне змінюватись на найкраще.

Висновки за результатами розгляду розділу 3

Аналізуючи зазначені в третьому розділі, напрями та механізми вдосконалення, приходжу до висновку, що здійснення державного гірничого нагляду повинно відповідати специфіці правових відносин у сфері використання надр, яке проявляється у особливостях та ризиках розвитку гірничого виробництва (геологічний, технологічний, організаційний, екологічний, політичний та ін.).

Діяльність з нагляду та контролю відбувається відповідно до до Закону

України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності», де зазначено, що державний нагляд (контроль) це діяльність уповноважених законом центральних органів виконавчої влади, їх територіальних органів, державних колегіальних органів, органів виконавчої влади Автономної Республіки Крим, місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування в межах повноважень, передбачених законом, щодо виявлення та запобігання порушенням вимог законодавства суб'єктами господарювання та забезпечення інтересів суспільства, зокрема належної якості продукції, робіт та послуг, допустимого рівня небезпеки для населення, навколишнього природного середовища.

В цьому розділі мною було ретельно розглянуто та проаналізовано повноваження, покладені на органи державного державного нагляду (контролю), які в межах повноважень здійснюють планові та позапланові заходи, у формі перевірок, ревізій, оглядів, обстежень та в інших формах, визначених законом, та надано рекомендації, які б на мою думку могли значно поліпшити існуюче законодавство. Такого ж підходу чесного з повагою до своєї землі, потрібно вимагати від суб'єктів господарювання. В плідній співпраці всіх гірничодобувних підприємств та представників державного нагляду можна дійти згоди, змінити підхід до зазначених проблемних питань.

ВИСНОВКИ

Економічні проблеми, які супроводжують Україні протягом тривалого періоду, крім зовнішніх чинників, викликані також і відсутністю ефективних економічних та політичних реформ.

Нажаль, однією з характерних рис національної економіки є неефективне регуляторне середовище, яке вимагає створення нової регуляторної системи, адекватної вимогам часу.

Була затверджена «Загальнодержавна програма розвитку мінерально-сировинної бази України на період до 2030 року» відповідно до Закону України від 21 квітня 2011 року № 3268-VI, яка розроблена з метою забезпечення потреб національної економіки у мінеральних ресурсах за рахунок власного видобутку, зменшення залежності України від імпорту мінеральних ресурсів та збільшення експортного потенціалу країни за рахунок власного видобутку корисних копалин, що мають великий попит на світовому ринку.

Зробивши аналітику діяльності видобувних та переробних підприємств, а також діяльність всіх Державних органів, які працюють в сфері гірничого та природоохоронного законодавства, розумію, що програму затвердили, а виконувати поки не спішимо.

Хочеться зазначити, що Україна є державою з унікальною мінерально-сировинною базою. В надрах нашої країни виявлено майже 20 тис. родовищ і проявів 117 видів корисних копалин, з яких 8290 родовищ і 1110 об'єктів обліку за 98 видами мінеральної сировини мають промислове значення і обліковуються в державному балансі запасів корисних копалин, 3349 родовищ розробляється.

Як зазначено в Дипломній кваліфікаційній роботі, розробку родовищ здійснює понад дві тисячі гірничодобувних, збагачувальних і переробних підприємств України.

Розробка родовищ корисних копалин, переробка та збагачування руд забезпечує вагомому частку валового національного продукту.

Враховуючи тенденції у збільшенні використання корисних копалин основні проблемні питання задоволення на належному рівні потреб економіки в мінерально-сировинних ресурсах пов'язуються з такими факторами:

- цінність і невідновлюваність природних мінеральних ресурсів зумовлюють необхідність їх раціонального та ощадливого використання.
- інтенсивні методи видобутку, переробки і споживання корисних копалин на основі новітніх досягнень науки і техніки є невід'ємною складовою частиною загальносвітової технічної революції;

Відповідно до вимог законодавства Гірничий нагляд в нашій країні покладено на Державну службу України з питань праці, де в «Положенні про Державну службу України з питань праці», затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 11.02.2015 № 96, зазначається, що Державна служба України з питань праці (Держпраці) являється центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства, і який реалізує державну політику у сферах промислової безпеки, охорони праці, гігієни праці, поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення, здійснення державного гірничого нагляду.

Наказом Міністерства соціальної політики країни від 27.03.2015 № 340 було затвердження «Положення про територіальні органи Державної служби України з питань праці» де визначено, що Головні Управління (Управління) Державної служби України з питань праці в області (Управління Держпраці в Полтавській області) є територіальним органом Державної служби України з питань праці, що їй підпорядковується.

Тобто все стає зрозуміло, суб'єкти господарювання, які здійснюють діяльність з видобування корисних копалин та переробки видобутої сировини попадають під необхідністю контролю з боку держави, відповідно до покладених на неї обов'язків.

Разом з тим, незважаючи на багаторічний досвід здійснення державного гірничого нагляду та контролю в Україні в цілому, та в Полтавській області

зокрема, на часі вжиття нових заходів необхідних для вдосконалення системи державного нагляду за додержанням суб'єктами господарювання гірничого законодавства та законодавства про надра, забезпечення плановості та прозорості заходів державного нагляду, підвищення рівня відповідальності інспекторського складу, забезпечення єдиного підходу до планування заходів державного нагляду.

В ході написання роботи, мною було проаналізована діяльність Управління Держпраці у Полтавській області, щодо проведення планових, позапланових перевірок суб'єктів господарювання, з високим ступінь ризику від провадження господарської діяльності, в частині гірничого нагляду.

Управління Держпраці в Полтавській області, відповідно до покладених на нього повноважень, координує діяльність виконавчих органів міських рад, міст обласного значення та сільських, селищних, міських рад об'єднаних територіальних громад з питань виконання ними повноважень, нагляд за реалізацією яких віднесено до компетенції Держпраці.

Посадовими особами служби гірничого нагляду Управління Держпраці у Полтавській області, під час проведення планових та позапланових перевірок підприємств та таких що займаються бурінням та капітальним ремонтом свердловин на суходолі, видобутком корисних копалин на всіх гірничодобувних об'єктах, постійно проводиться роз'яснювальна робота щодо профілактики виробничого травматизму на підприємствах, та зменшення кількості випадків травмування працівників під час виконання робіт на висоті.

Нажаль, глибокого аналізу по видам корисних копалин відповідно до переліків копалин загальнодержавного та місцевого значення, затверджених постановою КМУ України від 12 грудня 1994 № 827, по видам користування надрами відповідно до статті 14 кодексу України про надра, статті 13 Закону України про нафту і газ органами гірничого нагляду не здійснювалось.

Структуру Управління Держпраці затверджує Голова Державної служби України з питань праці за погодженням з Міністром соціальної політики України.

Хочу зазначити, що штатний розпис та кошторис Управління Держпраці в Полтавській області затверджує Голова Державної служби України з питань праці. Чисельність працівників Управління Держпраці затверджує Голова Державної служби України з питань праці в межах граничної чисельності працівників, визначеної Кабінетом Міністрів України.

В цьому питанні існують невизначеності, які б варто було відкоригувати відповідно викликів сьогодення, шляхом підвищення компетенції працівників та достойною оплатою фахівців, які чесно і сумлінно служать державі.

Поліпшення здійснення заходів гірничого нагляду, охорони навколишнього природного середовища та прийняття інноваційних законодавчих актів будуть сприяти створенню нових можливостей для бізнесу та зайнятості в Україні, та будуть стимулюють приплив подальших інвестицій в економіку нашої країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аналітична довідка за результатами проведеного Держкомтелерадіо моніторингу інформаційного наповнення офіційних веб-сайтів органів виконавчої влади у другому півріччі 2015 року Офіційний сайт Державного комітету телебачення і радіомовлення України. URL: <http://comin.kmu.gov.ua/control/uk/publish/>.
2. Антропов В.В. Социальная защита в странах Европейского союза. История, организация, финансирование, проблемы. 2016.
3. Архипова Є. Досвід впровадження електронного урядування в Естонії та його імплементація в Україні. Молодий вчений. 2015. № 11 (26). URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2015/11/101.pdf>.
4. Ашикова Е. І. Механізми реалізації державної екологічної політики на регіональному рівні: дис. канд. держ. упр. : 25.00.02 І. Івано-Франківськ, 2014. 220 с.
5. Базельська конвенція про контроль за транскордонним перевезенням небезпечних відходів та їх видаленням, ратифіковано Законом України від 01.07.1999 р. №803-XIV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/995_022
6. Бакуменко В.Д. Формування державно-управлінських рішень: проблеми теорії методології, практики Київ: УАДУ, 2000. 328 с.
7. Балюк Г.І., Шомпол О.А. Національні та міжнародно-правові проблеми регулювання охорони довкілля і забезпечення екологічної безпеки під час збройних конфліктів. URL: <http://applaw.knu.ua/index.php/holovna/item/462-natsionalni-ta-mizhnarodno-pravovi-problemy-reguliuвання-ohorony-dovkillya>
8. Баранов О.А. Концептуальні засади розвитку електронного урядування в Україні К. 2009.82с.
9. Баранов О.А., Демкова М.С. Проект навчального посібника «Концептуальні засади розвитку електронного урядування в Україні» К. 2009. 154с.
10. Баришніков К., Лук'яненко Л. Реалізація проектів електронного урядування в органах місцевого управління України. Державне управління та місцеве

- самоврядування. – 2014. – №2. – С. 261 URL: [http://www.dbuara.dp.ua/vidavnictvo/2014/2014_02\(21\)/28.pdf](http://www.dbuara.dp.ua/vidavnictvo/2014/2014_02(21)/28.pdf).
11. Бета-версія оновленого Інтернет-порталу Київської міської державної адміністрації URL: <http://new.kievcity.gov.ua/>.
 12. Білецький Б. Розподілена обробка інформації і ГІС-технологій в системі електронного урядування регіонального рівня [Електронний ...
 13. Босак О.З. Публічне управління як нова модель управління у державному секторі. URL: <http://academy.gov.ua/ej/ej12/txts/10bozuds.pdf>
 14. Вдовиченко А., Шестопалов О., Стомба С., Соколова І. Кодекс, що загрожує національній безпеці. URL: <https://zn.ua/ukr/economic-security/projekt-kodeksu-pro-nadra-jakoho-krashche-ne-bulo-b.html>
 15. Види природокористування. Загальне та спеціальне природокористування URL: <https://lawbook.online/prava-ukrainyi-osnovyi/vidi-prirodokoristuvannya-zagalne-spetsialne-50180.html>
 16. Гетьман А.П. Екологічне право України: [підруч. для студентів юрид. вищ. навч. закл.] / А.П. Гетьман, М.В. Шульга, В.К. Попов та ін.; за ред. А.П. Гетьмана та М.В. Шульги. Х.: Право, 2005. 384 с
 17. Гірничя промисловість Німеччини URL: <https://www.wikiwand.com/uk/> .
 18. Гірничий закон України від 06.10.1999р. №. 1127-XIV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1127-14>
 19. Гірничий енциклопедичний словник — спеціалізований енциклопедичний словник,. Автор ідеї та керівник проєкту, голова редакційної колегії — д.т.н., проф. Білецький В.С.. Вид-во «Східний видавничий дім». Д. 2011. 350 с.
 20. Дзядикевич Ю. В. Заходи щодо раціонального використання природних ресурсів. Український журнал прикладної економіки. 2016. №1. С. 83–91.
 21. Дзядикевич Ю.В. Економіка довкілля і природних ресурсів : монографія / Ю.В. Дзядикевич та ін. Тернопіль: Астон, 2016. – 392 с
 22. Декларація Конференції Організації Об'єднаних Націй з проблем оточуючого людину середовища, прийнята від 16.06.1972р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_454

23. Декларація Конференції Організації Об'єднаних Націй з проблем оточуючого людину середовища, від 16.06.1972р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_454
24. Декларація Ріо-де-Жанейро щодо навколишнього середовища та розвитку від 14.06.1992р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_455
25. Державне управління та державна служба : словник-довідник / уклад. О. Ю. Оболенський. К. : КНЕУ, 2005. 480 с.
26. Державне управління: навч. посіб. / А. Ф. Мельник, О. Ю. Оболенський, А. Ю. Васіна, Л. Ю. Гордієнко ; за ред. А. Ф. Мельник. – К. : Знання-Прес, 2003. 343 с.
27. Державне управління: словник-довідник / уклад: В. Д. Бакуменко (кер. творчого кол.), Д. О. Безносенко, І. М. Варзар та ін. ; за заг. ред. В. М. Князева, В. Д. Бакуменка. – К. : Вид-во УАДУ, 2002. 228 с.
28. Екологічне право України. Академічний курс: підручник / За заг. ред. Ю.С. Шемшученка. — К.: Вид-во Юридична думка, 2008. 720 с.
29. Загальнодержавна програма охорони та відтворення довкілля Азовського і Чорного морів, від 22.03.2001р. №2333-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2333-14>
30. Загальнодержавна програма поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища на 2014-2020 роки. Закон України від 4 квітня 2013 року № 178-VII URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/178-18>.
31. Задорожній О.В. Міжнародне право навколишнього середовища : підручник / О. В. Задорожній, М. О. Медведєва. К.: Промені, 2010. 510 с.
32. Екологічне право України. Академічний курс: підручник / За заг. ред. Ю.С. Шемшученка. К.: 2017/305 с.
33. Енциклопедичний словник з державного управління / уклад. : Ю. П. Сурмін, В. Д. Бакуменко, А. М. Михненко та ін. ; за ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трощинського, Ю. П. Сурміна. К. : НАДУ, 2010. 820 с.

34. Етимологічний словник української мови : у 7 т. / ред. кол. : О. С. Мельничук (голов. ред. та ін. ; уклад. Р. В. Болдирев та ін., ред. тому 6 В. Т. Коломієць, В. Г. Склярєнко). – К. : Наук. думка, 1983. Т. 4. 2003. 656 с.).
35. Кілієвич О. Англо-український глосарій термінів і понять з аналізу державної політики та економіки. К. : Вид-во Соломії Павличко “Основи”, 2003. 510 с.
36. Кодекс України про надра. Закон України від 27 липня 1994 року № 132/94-ВР URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/132/94-%D0%B2%D1%80#Text>
37. Кодекс законів про працю України. Закон України № 322-VIII від 10.12.71 ВР, 1971, додаток до № 50, ст. 375 URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/322-08>.
38. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Відомості Верховної Ради Української РСР (ВВР) 1984, додаток до № 51, ст.1122 – URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.
39. Конвенція з охорони та використання транскордонних водотоків та міжнародних озер, ратифіковано Законом України від 01.07.1999 р. №801-XIV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/994_273
40. Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля, ратифіковано Законом України від 06.07.1999 р. №832-XIV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/994_015
41. Конвенція про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті, ратифіковано Законом України від 19.03.1999р. №534- XIV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/995_272
42. Конвенція про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті, від 19.03.1999 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_272
43. Конвенція про транскордонне забруднення повітря на великі відстані, ратифіковано Законом України від 05.06.1980р. №995- 223. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/995_223

44. Конвенція про транскордонний вплив промислових аварій, міжнародний документ від 17.03.1992р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/995_262
45. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
46. Корякіна І. І. Адаптація законодавства України з питань охорони праці до окремих директив Європейського Союзу. Держава і право. К.: Ін-т держави і права НАН, 2009. Вип. 43. С. 372–378.
47. Латинсько-український словар для середніх шкіл / зладив Юліан Кобилянський. – Відень, 1912. 250 с.
48. Микієвич М.М., Андрусевич Н.І. Європейське право навколишнього середовища «Навчальний посібник» «Екоправо-Львів»; Львів. 2015. 250 с.
49. Мірошниченко О. Проблеми правового регулювання охорони праці на сучасному етапі. Юридична України. 2017. №1(73). С. 81.
50. Матеріали VII науково –практичної конференції «надрокористування в Україні. Перспективи інвестування» Том 10, <https://conf.dkz.gov.ua/>
51. Накази Міністерства енергетики та захисту довкілля України. URL: <https://menr.gov.ua/documents/?c=10&g=577&t=0&dn=&from=01-01-2019&till=31-12-2019&o=DESC&s=>
52. Неверова А. Поняття і структура інституту охорони праці. Вісник Львівського університету. Серія юридична. 2015. Вип. 58. С. 255.
53. Новий тлумачний словник української мови : у 4 т. 42000 слів / уклад. : В. Яременко, О. Сліпушко. К. : Аконт, 2000. Т. 3 (О-Р). 927 с.
54. Новикова Т.В. Соціально-економічна захищеність населення як об’єктивна необхідність становлення соціальної держави. Актуальні проблеми економіки. 2016. № 3 (57). С. 165-168.
55. Оксфордський словник англійської мови. URL: <http://oxforddictionaries.com/definition/management>
56. Офіційний web-сайт Управління виконавчої дирекції Фонду соціального страхування України в Полтавській області. URL: www.fse.gov.ua/fse/control/pol

- 57.Офіційний web-сайт Державної служби України з питань праці URL: dsp.gov.ua/
- 58.Офіційний сайт Європейського Союзу URL: www.europa.eu.int.
- 59.Офіційний web-сайт Управління Держпраці у Полтавській області URL: <http://pl.dsp.gov.ua/>
- 60.Перелік спеціальних дозволів на користування надрами. URL: <http://geoinf.kiev.ua/wp/spedozvoli-rep.php>
- 61.Положення про Державну службу України з питань праці, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 11 лютого 2015 року № 96
- 62.Положення про Управління Держпраці у Полтавській області, затвердженого наказом Держпраці від 03.08.2018 № 84
- 63.Про затвердження Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр. Постанова Кабінету Міністрів України від 05.05.1997 № 432. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>
- 64.Про затвердження Положення про Державну службу України з питань праці/ Постанова Кабінету Міністрів України від 11 лютого 2015 року № 96. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/96-2015-%D0%BF#Text>
- 65.Про затвердження Положення про територіальні органи Державної служби України з питань праці. Наказ Міністерства соціальної політики країни 27.03.2015 № 340. Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 20 квітня 2015 р. за № 438/26883. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0438-15#Text>
- 66.Про затвердження «Положення про порядок здійснення державного гірничого нагляду» Постанова Кабінету Міністрів України від 21 лютого 1995 № 134. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/134-95-%D0%BF#Text>
- 67.Про затвердження Положення про участь громадськості у прийнятті рішень у сфері охорони довкілля: Наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища України, від 18.12.2003р. №168. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0155-04>

68. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності. Закон України від 5 квітня 2007 року № 877-V : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-16#Text>
69. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991 р. № 1264-XII. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>
70. Про оцінку впливу на довкілля: Закон України від 23.05.2017 р. № 2059-VIII. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19>
71. Про стратегічну екологічну оцінку: Закон України від 20.03.2018 р № 2354-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2354-19>
72. Про схвалення Концепції створення загальнодержавної автоматизованої системи «Відкрите довкілля»: розпорядження Кабінету Міністрів України від 7 листопада 2018 р. № 825-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/825-2018-%D1%80?lang=ru>
73. Прокопенко Л.Л., Тішкова Н.Л. Система органів державного управління охороною навколишнього середовища в Україні та можливість її адаптації до європейських вимог Аспекти публічного управління. 2014. С. 41–48.
74. Про управління в галузі використання і охорони надр України. Указ Президента України від 30 квітня 1992 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/287/92#Text>
75. Про центральні органи виконавчої влади. Закон України від 7 березня 2011 року № 3166-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3166-17#Text>
76. Рудько Г., Миргородський О., Курило М., Лагода О. Нормативно-правове регулювання надрокористування : монографія Київ : [Гіперіон], 2012. - 254
77. Рябець К.А. Європейське право право України: навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2009. 262 с.
78. Словник іншомовних слів / за ред. чл.-кор. АН УРСР О. С. Мельничука. – К., 1977. 695 с.

79. Стан запасів родовищ корисних копалин України | ДНВП «ГЕОІНФОРМ УКРАЇНИ» URL: geoinf.kiev.ua
80. Стокгольмська конвенція про стійкі органічні забруднювачі, ратифіковано Законом України від 18.04.2007р. №949-V. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/995_a07
81. Студіопедія. URL: https://studopedia.com.ua/1_134860_pravovi-normi-girnichogo-zakonu-ukraini.html
82. Федунь О. Екологізація міжнародних відносин у контексті сталого розвитку . Вісник Львівського університету. 2012. №30. С. 78–86
83. Юридична енциклопедія : в 6 т. / редкол. : Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) та ін. – К. : “Укр.енцикл.”, 2003. Т. 5 : П-С. 398 с.

ДОДАТКИ

**Додаток А. Наукові праці автора за темою дипломної
магістерської роботи**

